

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av bestämmelserna om konsumentkreditavtal och vissa andra konsumentavtal

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar i konsumentskyddslagens kapitel om konsumentkrediter, kapitlet om konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom och kapitlet om jämkning och tolkning av avtal. Dessutom ändras räntelagen, lagen om indrivning av fordringar och rättegångsbalken. Det huvudsakliga syftet med ändringarna är att minska de skuldproblem som de dyraste konsumentkrediterna orsakar.

Enligt förslaget ska alla krediter som omfattas av tillämpningsområdet för kapitlet om konsumentkrediter i konsumentskyddslagen ha ett räntetak. Räntetaket ska, till skillnad från det nuvarande räntetaket som bygger på den effektiva räntan för krediten, definieras så att det i lagen anges en övre gräns för räntan på den utnyttjade krediten. Dessutom begränsas rätten att ta ut andra kreditkostnader av konsumenten. Likaså begränsas rätten att ta ut kostnader av konsumenten för förlängning av betalningstiden. Utvidgningen av prisregleringen syftar till att skapa en skäligare prissättning av de konsumentkrediter som bjuds ut på marknaden och minska de skuldproblem som konsumentkrediterna orsakar. Syftet med ändringen av räntetaksmodellen är att åstadkomma en effektivare reglering och göra det lättare att iakttä och övervaka regleringen. Målet är också att förbättra transparensen vid prissättningen av krediter.

Om en kreditgivare eller en kreditförmedlare bryter mot de bestämmelser som gäller räntetaket eller kreditkostnadstaket, ska ingen ränta eller andra kreditkostnader få tas ut av konsumenten. Genom strängare påföljder för brott mot prisregleringen eftersträvas en effektivare efterlevnad av bestämmelserna.

Genom de ändringar som föreslås i konsumentskyddslagens kapitel om jämkning och tolkning av avtal eftersträvas motsvarighet mellan den nationella lagstiftningen och Europeiska unionens konsumentskyddslagstiftning och samtidigt klarhet i rättsläget. I rättegångsbalken föreslås mer ingående bestämmelser än tidigare om vilka uppgifter som ska uppges i en stämningsansökan i fråga om en fordran som bygger på ett konsumentkreditavtal. Ävsikten med den sistnämnda ändringen är att göra det lättare att beakta de tvingande bestämmelser som hänför sig till konsumentkrediter och samtidigt minska arbetet för kärandena och domstolarna.

Det föreslås dessutom att räntelagen och lagen om indrivning av fordringar ska vara tvingande till förmån för gäldenären också när det är fråga om en kredit som förmedlas till konsumenten av en näringsidkare men lämnas av någon annan än en yrkesmässig kreditgivare. Syftet med reformen är att förbättra ställningen för en konsumentgäldenär som tagit ett person-till-person-lån.

Lagarna avses träda i kraft den 1 september 2019.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	7
2.1 Lagstiftning och rättspraxis.....	7
2.2 Lagstiftningen i utlandet	10
2.3 Bedömning av nuläget	12
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	15
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	19
4.1 Konsekvenser för statsfinanserna och för myndigheternas verksamhet	19
4.2 Konsekvenser för konsumenternas och näringsidkarnas ställning.....	20
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	25
DETALJMOTIVERING	29
1 LAGFÖRSLAG	29
1.1 Konsumentskyddslagen	29
4 kap. Jämkning och tolkning av avtal	29
7 kap. Konsumentkrediter.....	30
7 a kap. Konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom	33
1.2 Räntelagen.....	34
1.3 Lagen om indrivning av fordringar.....	34
1.4 Rättegångsbalken	34
5 kap Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål	34
2 IKRAFTTRÄDANDE	35
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	37
LAGFÖRSLAG	40
1. Lag om ändring av konsumentskyddslagen	40
2. Lag om ändring av 2 § i räntelagen.....	43
3. Lag om ändring av 3 § i lagen om indrivning av fordringar	44
4. Lag om ändring av 5 kap. 3 § i rättegångsbalken.....	45
BILAGOR.....	46
PARALLELLTEXT	46
1. Lag om ändring av konsumentskyddslagen	46
2. Lag om ändring av 2 § i räntelagen.....	51
3. Lag om ändring av 3 § i lagen om indrivning av fordringar	53
4. Lag om ändring av 5 kap. 3 § i rättegångsbalken.....	54

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Allmänt

Så kallade snabblån, som beviljas på internet eller via sms, har åtföljts av olika slags problem ända sedan de lanserades på marknaden 2005. Flera gradvis striktare lagändringar har gjorts för att åtgärda problemen. Den lagändring som gjordes 2013 och som innebär att det fastställdes ett räntetak för nästan alla konsumentkrediter som understiger 2 000 euro kan anses vara den ändring som haft den största genomslagskraften.

Innan ett räntetak fastställdes var snabblånen i allmänhet krediter av engångsnatur där priset på krediten togs ut i annan form än ränta, t.ex. som behandlings- och expeditiönskostnader. Beloppen i fråga om enskilda krediter var små. Enligt Statistikcentralens statistik över kreditbeståndet var t.ex. de nya lån som beviljades av smålåneföretag 2010 i genomsnitt 206 euro. År 2012 var de i genomsnitt 254 euro.

Räntetaket skulle inte omfatta krediter på 2 000 euro eller mer, eftersom de största problemen uttryckligen gällde konsumentkrediter till lägre belopp och eftersom man antog att räntenivån vid större krediter, till följd av konkurrensen på kreditmarknaden, i varje fall blir betydligt lägre än räntetaket. Eftersom också kreditrisken ökar märkbart när kreditsumman växer, antog man att ändringen inte i avsevärd grad skulle leda till att kreditutbudet flyttas över till krediter som överstiger räntetaket.

Antalet smålån som beviljades efter det att bestämmelserna om ett räntetak hade trätt i kraft minskade liksom kreditkostnaderna för dem, men rätt snart ändrade snabblåneföretagen sina kreditprodukter och övergick till största delen till att bevilja större krediter utanför kredittaket, s.k. limitkrediter, där den effektiva räntan allmänt taget är mer än 100 procent eller rentav betydligt högre. Delvis har utbudet också flyttat till marknaden med s.k. person-till-person-lån.

Fordringsmål som har samband med obetalda konsumentkrediter har redan länge också belastat domstolarna. Samtidigt har arbetsmängden vid behandlingen av dessa summariska mål, dvs. mål som behandlas i ett förfarande med få utredningar, utökats på grund av beslutspraxis vid Europeiska unionens domstol. Enligt den ska domstolarna på tjänstens vägnar beakta unionens konsumentskyddslagstiftning i större utsträckning än tidigare.

Riksdagsledamöter har lagt fram åtta lagmotioner om ändring av konsumentskyddslagens bestämmelse om räntetak (LM 51/2016 rd, LM 52/2016 rd, LM 53/2016 rd, LM 54/2016 rd, LM 55/2016 rd, LM 56/2016 rd, LM 57/2016 rd, LM 58/2016 rd). Hösten 2016 överlämnade dessutom Konkurrens- och konsumentverket konsumentombudsmannens initiativ till ändring av konsumentskyddslagstiftningen och en översyn av bestämmelserna om oskäliga avtalsvillkor till justitieministeriet.

Statistik och utredningar över kreditgivning och kreditgivare

Beräknat enligt Statistikcentralens statistik över kreditbeståndet beviljades det ca 470 000 nya smålån 2015. Det genomsnittliga lånebeloppet var ca 500 euro och återbetalningstiden ca 140 dagar. År 2010 beviljades det ca 1,2 miljoner smålån där det genomsnittliga lånebeloppet var något över 200 euro och återbetalningstiden ca 30 dagar.

Publiceringen av statistiken över kreditbeståndet har upphört och motsvarande uppgifter för senare år finns inte tillgängliga, men enligt en uppskattning ligger det genomsnittliga lånebeloppet i dagens läge kring 2 000—3 000 euro. Det kan konstateras att även om antalet beviljade smålån har minskat betydligt sedan början av decenniet, har lånebeloppen ökat märkbart. Enligt färsk observationer från Garanti-Stiftelsen, som är en riksomfattande organisation som hjälper hushåll i ekonomisk kris, har det blivit vanligare med krediter på upp till 50 000 euro i syfte att lägga samman skulder. De som erbjuder sådana krediter är enligt Garanti-Stiftelsens observationer ofta utländska kreditinstitut.

Konsumentkrediterna har även allmänt taget fortsatt att öka de finska hushållens skuldsättning. När hushållens konsumtionskreditbestånd uppgick till ca 12,7 miljarder euro under det första kvartalet 2008 och till ca 14,1 miljarder euro i februari 2016, visar en uppskattning gjord av Finlands Bank att hushållens sammanlagda konsumentkreditbestånd uppgick till nästan 19 miljarder euro i november 2017. Enligt Finlands Banks uppskattning bildar kreditinstitutens konsumtionskreditbestånd ca 80 procent av beståndet, dvs. största delen. Konto- och kortkrediternas andel av kreditinstitutens konsumtionskreditbestånd, dvs. av ca 15,2 miljarder euro, var 4,7 miljarder euro, dvs. mer än 30 procent. Finansinspektionen, som övervakar kreditinstituten, publicerade i början av 2018 en tematisk bedömning där kreditgivarnas praxis i fråga om konsumentkrediter klarades. I bedömningen kom det fram att kreditinstituten har stimulerat tillväxten i fråga om konsumtionskrediterna bl.a. genom att erbjuda konsumenterna fler finansieringsalternativ via olika kanaler samt genom att satsa på marknadsföringen av och den digitala tillgången till konsumentkrediter. Enligt utredningen har tillväxt eftersträvat också genom att kreditinstituten luckrat upp kriterierna för beviljande av kredit, höjt det maximala beloppet för krediter och förlängt lånetiderna. Med andra ord tar flera kreditinstitut medvetet en större kreditrisk än tidigare när det gäller konsumtionskrediter. Finansinspektionen upptäckte brister också i hur bestämmelser följs. För bedömningen hade man valt sådana tillsynsobjekt som har stora konsumtionskreditbestånd eller höga tillväxtprocenter. Med i bedömningen var inhemska kreditinstitut och i Finland verksamma filialer till utländska kreditinstitut. Deras andel motsvarade ca 90 procent av konsumtionskreditbeståndet hos samtliga tillsynsobjekt. Med var också utländska kreditinstitut som erbjuder finländare konsumtionskrediter direkt över gränsen.

I det riksomfattande register över kreditgivare och förmedlare av person-till-person-lån som förs av regionsförvaltningsverket i Södra Finland och som till en stor del består av företag som erbjuder snabblån, hade det i juni 2018 införts sammanlagt 62 konsumentkreditgivare, av vilka fyra meddelat att de bedriver förmedling av person-till-person-lån och två att de lämnar konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom. En av de näringsidkare som var införd i registret uppgav sig endast förmedla person-till-person-lån. I slutet av 2012, dvs. innan räntetaket trädde i kraft, fanns det 87 kreditgivare i registret över kreditgivare och förmedlare av person-till-person-lån och i slutet av 2014, dvs. året efter det att räntetaket hade trätt i kraft, 49 kreditgivare. Det finns alltså fortfarande ett betydande antal registrerade kreditgivare, även om antalet sjunkit något sedan de år då antalet var som störst.

Statistik och utredningar som gäller skuldproblem

Antalet summariska tvistemål i tingsrätterna uppvisar en ökning. Med summariska tvistemål avses sådana mål som behandlas i domstol och som gäller en fordran på ett visst belopp, återställande av besittning eller ett orubbat förhållande eller vräkning, och saken inte är tvistig enligt käranden. Enligt justitieministeriets statistik (Domstolarnas arbetsstatistik år 2017, på finska) inleddes ca 402 800 nya summariska tvistemål 2017. År 2016 var motsvarande siffra ca 344 000 mål. Ökningen jämfört med året innan var alltså 17 procent (58 800 mål). Att notera är att antalet summariska tvistemål som kom in 2006 uppgick till ca 150 000, dvs. de summariska tvistemålen har mer än fördubblats på tio år. Utgående från statistiken för 2018

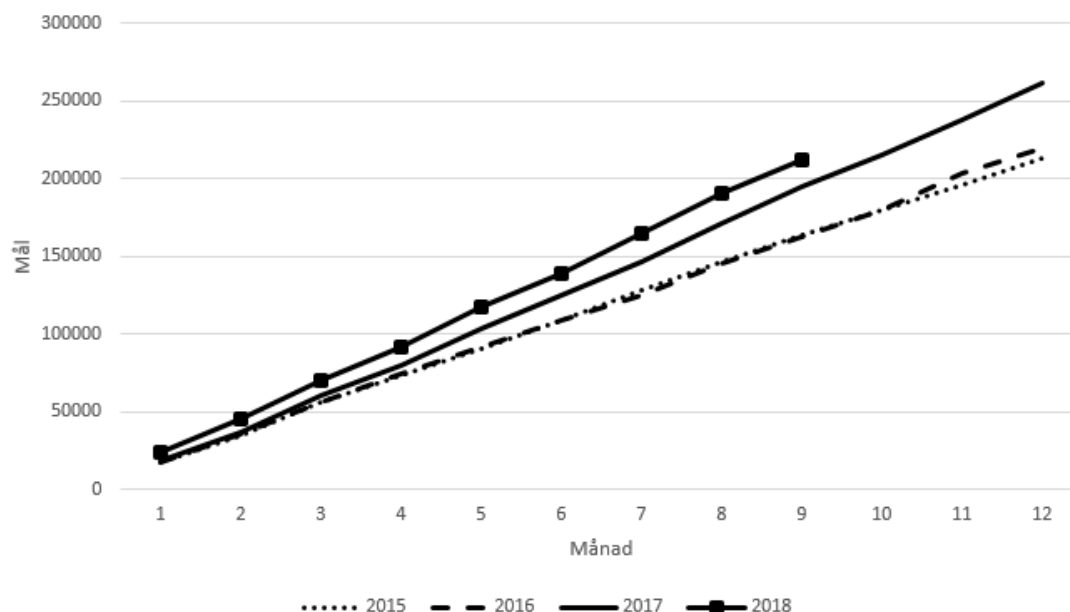
fortsätter antalet summariska tvistemål att öka. Före utgången av september hade det kommit in över 315 000 summariska tvistemål till tingsrätterna. Om ökningen blir jämn kommer antalet mål för 2018 att uppgå till 420 000, dvs. tillväxten kan uppskattas till ca 4 procent jämfört med 2017.

Enligt justitieministeriets statistik avgjorde tingsrätterna ca 376 000 summariska tvistemål 2017. Enligt Suomen Asiakastieto Oy:s statistik var ca 293 500 mål, dvs. merparten av målen, domar i fordringsmål som gällde personer. År 2016 meddelades det knappt 270 000 domar i fordringsmål gällande personer. År 2013, dvs. det år då räntetaket trädde i kraft, var motsvarande siffra knappt 350 000 domar. Antalet domar i fordringsmål gällande personer har alltså sjunkit efter det att räntetaket infördes, men det är fortfarande märkbart högre än t.ex. 2007, då det meddelades knappt 145 000 domar i fordringsmål gällande personer. Det som också bör noteras är att antalet domar i fordringsmål åter börjat öka.

Antalet personer med betalningsstörningar är högt, och ökar ständigt något. År 2017 fanns det enligt Asiakastieto omkring 373 000 personer med betalningsstörning, medan motsvarande siffra 2007 var ca 309 000 och 2013 ca 360 000. År 2017 kom det ca 1,6 miljoner nya anteckningar om betalningsstörningar gällande personer. Den största gruppen bildade utmätningshinder (78 procent) och den näst största gruppen domar i fordringsmål (18 procent). I fråga om domar i fordringsmål vara konto- och engångskrediter den kategori som förorsakade mest betalningsanmärkningar. Av de domar i fordringsmål gällande personer som meddelades 2017 gällde 64 procent konto- och engångskrediter. Beräknat utifrån det totala antalet domar i fordringsmål som gäller personer innebär det ca 190 000 sådana domar i fordringsmål. Till kategorin konto- och engångskrediter hör utöver snabblån traditionella kreditkortskrediter, avbetalningskrediter och konsumentkrediter med säkerhet, men inte t.ex. bostadskrediter.

Det råder dock inte full säkerhet om antalet mål som gäller konsumentkrediter i domstolarna redan av statistiska skäl. Enligt justitieministeriets statistik hade mer än 240 000 mål av de 376 000 summariska tvistemål som hade avgjorts i tingsrätterna 2017 registrerats med koderna 0810 (fordran baserad på skuldebrev) och 0890 (fordran som grundar sig på skuldförhållande). Enligt uppgift från flera tingsrätter beskriver dessa koder i stor utsträckning antalet mål i anslutning till konsumentkrediter i tingsrätterna. Skillnaden mellan antalet mål som beräknats på detta sätt och antalet mål som beräknats på basis av Asiakastieto Oy:s statistik torde till stor del förklaras med att de mål som avgjorts i tingsrätten också omfattar mål som avskrivits bl.a. på grund av återkallelse.

Av följande figur framgår utvecklingen i antalet inkomna mål som registrerats med nämnda koder alltsedan 2015. I fråga om 2018 gäller uppgifterna perioden 1.1—30.9. De har tagits ur justitieförvaltningens rapporteringssystem 31.10.2018 och beskriver situationen vid den aktuella tidpunkten i domstolarna. Antalet faktiska inkomna mål publiceras senare i årsstatistiken.

Det finns inte tillgänglig statistik med exakt information om hur stor andel de nyttighetsbundna krediterna utgör av domarna i fordringsmål eller hur stor andel de av kreditinstituten beviljade krediterna utgör av domarna i fordringsmål. Enligt uppgifter från vissa tingsrätter registreras de nyttighetsbundna konsumentkrediterna i synnerhet med ovannämnda kod 0890, men i någon mån också med koden 0632 (fordran baserad på köp av lös egendom). Även antalet mål som har registrerats med koden 0632 har ökat. När antalet inkomna mål 2016 uppgick till 48 900, uppgick motsvarande mål vid utgången av oktober 2018 till 45 200, vilket med en fortsatt jämn ökning innebär ca 54 000 mål för 2018. Det bör dock observeras att koden används också vid registrering av flera andra mål än nyttighetsbundna krediter, och å andra sidan enligt vad som sagts ovan att nyttighetsbundna krediter i avsevärd grad registreras också med en annan kod.

Asiakastieto upprätthåller ett system för utbyte av information om konsumentkrediter, Kuluttajatietojen kyselyjärjestelmä. Kreditgivare som anslutit sig till informationsförmedlingen kan där, på basis av ett uttryckligt samtycke av sina kunder, i samband med kreditansökan dela och använda kunduppgifter som gäller kreditkunders skuldsättning och betalningsbeteende. Med i denna informationsförmedling är enligt Asiakastieto för närvarande 36 kreditgivare. Ca två tredjedelar av dem är kreditgivare som finns i det kreditgivarregister som förs av regionsförvaltningsverket i Södra Finland och närmare en tredjedel övervakas av Finansinspektionen eller av en finansinspektionsmyndighet i någon annan EES-stat än Finland.

Vid den tidpunkt då en ny konsumentkredit söktes hade 53,6 procent av dem vars uppgifter kontrollerades i informationsförmedlingssystemet redan från tidigare krediter hos de kreditgivare som hör till systemet. Ca 23 procent av dem som under 2017 ansökte om ny kredit hos de bolag som hörde till systemet och vars uppgifter kontrollerades i systemet hade vid den tidpunkt då kredit söktes tre eller fler obetalda krediter i andra bolag som hörde till systemet. Ca 3 procent av de sökande hade mer än tio obetalda krediter när de ansökte om kredit. För 29 procent av dem som hade obetalda krediter när de ansökte om en ny kredit hade det förflutit mindre än två månader sedan den föregående krediten beviljades. På motsvarande

sätt hade det för 23 procent förflutit mer än ett år från det att de fick sin senaste kredit, som fortfarande var obetald.

Institutet för kriminologi och rättspolitik har i sin översikt *Velkaongelmien luonne ja pikavippiuudistuksen vaikutukset velkomustuomioiden valossa* (9/2016) granskat skuldproblemen och effekterna av de bestämmelser om räntetak som trädde i kraft i juni 2013. Enligt utredningen, som baserar sig på offentlig statistik och analys av domar i fordringsmål, minskade 2013 års snabblånereform antalet domar i fordringsmål i samband med kreditgivningsföretag, i synnerhet hos unga vuxna. Den genomsnittliga storleken per gäldenär när det gällde fordringar som har samband med kreditgivningsföretag steg däremot i nästan alla ålderskategorier. I utredningen granskades också vilken instans gäldenärerna vid domar i fordringsmål ursprungligen stod i skuld till. Det kom fram att nästan hälften (47,3 procent) av gäldenärerna hade någon skuld som hade samband med kreditgivningsföretag. Upp till 64,3 procent av gäldenärerna i kategorin unga vuxna (i åldersgruppen 18—24 år) hade åtminstone ett kapital som kom från kreditgivningsföretag. Som kreditgivningsföretag definierades i utredningen företag som i huvudsak bjuder ut kortfristiga lån utan säkerhet. I definitionen beaktades också bl.a. de flexkrediter eller kreditgränser av ny typ som kommit ut på marknaden efter det att bestämmelserna om ett räntetak trädde i kraft. I dem har det beviljats en större kredit på en gång, men det har också varit möjligt att lyfta krediten i mindre poster. Till denna kategori räknades däremot inte de av bankerna eller finansieringsbolagen beviljade engångskrediterna, de vanligaste universalkreditkortet eller betaltidskortet.

I augusti-september 2018 tog mer än 10 000 personer kontakt med Garanti-Stiftelsens rådgivningslinjer, vilket var mer än någonsin tidigare vid motsvarande tidpunkt. De som tog kontakt hade över 50 procent mer konsumentkrediter utan säkerhet än för fem år sedan. Det genomsnittliga skuldbeloppet på 22 800 euro 2013 hade stigit till 34 350 euro 2018. Enligt Garanti-Stiftelsens bedömning förföll 80 procent av dem som behövde rådgivning 2016 ha möjlighet till något slag av lånearrangemang inom den närmaste tiden, medan siffran 2018 stannade på 40 procent.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och rättspraxis

Bestämmelser och rättspraxis i fråga om konsumentkreditavtal

Centrala avtalsrättsliga bestämmelser om konsumentkrediter finns i konsumentskyddslagens (38/1978) 7 kap., som gäller konsumentkrediter. Kapitlet baserar sig till många delar på Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG, nedan *konsumentkreditdirektivet*. I kapitlet föreskrivs det bl.a. om näringsidkares informationsskyldighet, ingående av kreditavtal och överlåtande av medel, frånträdande av ett kreditavtal, konsumentens rätt till information medan kreditavtalet gäller, återbetalning av en kredit och avslutande av ett kreditavtal. Kapitlet innehåller också bestämmelser om god kreditgivningssed samt om kreditgivarens skyldighet att bedöma en konsumenters kreditvärdighet och noggrant kontrollera kreditsökandens identitet.

Konsumentskyddslagens 7 kap. har reformerats upprepade gånger under de senaste åren. Genom den ändring som trädde i kraft 2013 (lag om ändring av 7 kap. i konsumentskyddslagen, 207/2013) togs det i kapitlet in en 17 a § som gäller räntetak. Enligt den får kreditens effektiva ränta vara högst den referensränta som avses i 12 § räntelagen (633/1982) utökad med 50 procentenheter. När referensräntan för närvarande är 0 är räntetaket 50 procent. Bestämmelsen om räntetak tillämpas på nyttighetsbundna krediter endast om

konsumenten med stöd av kreditavtalet också har rätt att ta ut penningmedel. Med nyttighetsbunden kredit avses enligt 7 kap. 7 § 3 punkten i konsumentskyddslagen en konsumentkredit för förvärv av en konsumtionsnyttighet som säljaren eller den som utför en tjänst själv lämnar konsumenten eller som lämnas av någon annan näringsidkare enligt avtal som denne ingått med säljaren eller den som utför tjänsten eller något annat arrangemang som denne vidtagit och som gäller kreditgivning till konsumenter.

Samtidigt ändrades också 14 §, som gäller skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet, så att kreditvärdigheten ska utredas noggrannare än tidigare också när det är fråga om mindre krediter. Dessutom kompletterades 13 § i kapitlet med en bestämmelse enligt vilken det inte är förenligt med god kreditgivningssed, och därmed förbjudet, att använda sms-tjänster eller andra motsvarande kommunikationstjänster mot extra avgift vid marknadsföring eller beviljande av kredit eller vid annan kommunikation i anslutning till kreditförhållandet.

I och med den lagändring som trädde i kraft i början av 2017 togs det i konsumentskyddslagen in ett nytt 7 a kap., som gäller konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom. Det tillämpas på kredit som lämnas för förvärv av bostadsegendom eller för bevarande av äganderätten till sådan men också på krediter som lämnas för något annat ändamål och där bostadsegendom ställs som säkerhet (7 a kap. 1 och 3 §). I 31 § 1 mom. i kapitlet finns en hänvisningsbestämmelse enligt vilken bl.a. bestämmelsen om räntetak i 7 kap. 17 a § tillämpas också på konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom.

På konsumentkrediter som bjuds ut genom distansförsäljning tillämpas utöver ovannämnda bestämmelser också konsumentskyddslagens 6 a kap., som gäller distansförsäljning av finansiella tjänster och finansiella instrument och genom vilket Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG har genomförts. Kapitlet innehåller bestämmelser bl.a. om förhandsinformation som ska ges till konsumenten om näringsidkaren, om den finansiella tjänsten, om distansavtalet och om rättsmedel. Bestämmelser av vikt med tanke på konsumentkrediter finns också bl.a. i konsumentskyddslagens 2 kap. om marknadsföring samt förfaranden i kundrelationer och i 3 kap. om reglering av avtalsvillkor. Bestämmelser om beräkning av den effektiva räntan på en kredit och om antaganden som ska användas vid beräkningen finns i justitieministeriets förordning om den effektiva räntan på konsumentkrediter (1123/2016).

Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i konsumentskyddslagens 7 kap. utövas av konsumentombudsmannen, av Konkurrens- och konsumentverket och av regionförvaltningsverken såsom myndigheter underställda Konkurrens- och konsumentverket, samt av Finansinspektionen när kreditgivaren är ett i 4 § 2—5 mom. i lagen om Finansinspektionen (878/2008) avsett tillsynsobjekt eller en i 5 § i den lagen avsedd annan finansmarknadsaktör. I regeringens proposition (regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter, RP 14/2018 rd) har det dock föreslagits att regionförvaltningsverken i framtiden inte längre ska vara myndigheter som utövar tillsyn över efterlevnaden av konsumentskyddslagen.

Mål som har anknytning till konsumentkrediter har behandlats också t.ex. i marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen tog i sitt avgörande MD:214/18 ställning till hur de uttagsavgifter som konsumenten ska betala för en kredit ska beaktas vid beräkningen av den effektiva räntan. Inom snabblånebranschen hade den allmänna tolkningen före detta avgörande varit att det högsta priset för att lyfta en kredit inte behöver inkluderas i den effektiva räntan för krediten. Även det företag som var föremål för yrkandet om förbud hade handlat på detta sätt, eftersom ingen avgift alls hade tagits ut för det första uttaget. Om högsta

möjliga uttagsavgift enligt avtalsvillkoren hade beaktats vid beräkning av den effektiva räntan, skulle beloppet av den effektiva räntan ha överskridit det räntetak som anges i 7 kap. 17 a § i konsumentskyddslagen. Marknadsdomstolen ansåg att uttagsavgiften borde ha beaktats vid beräkningen av den effektiva räntan samt förbjöd på ansökan av konsumentombudsmannen företaget att fortsätta eller upprepa ett förfarande där företaget vid beräkningen av den effektiva ränta som ska uppges vid marknadsföringen av en konsumentkredit och vid ingåendet av kreditavtalet låter bli att som kreditkostnader beakta det högsta i avtalsvillkoren angivna priset för att lyfta krediten. Domstolen förbjöd också företaget att till konsumenter bjuda ut icke-nyttighetsbundna krediter vars kreditgräns eller storlek ligger under 2 000 euro så att den effektiva räntan i kreditavtalen, till vilken också det högsta i avtalsvillkoren angivna priset för att lyfta krediten räknas, överskrider det maximibelopp som avses i 7 kap. i konsumentskyddslagen. Avgörandet har vunnit laga kraft.

Bestämmelser om oskäliga villkor i konsumentavtal

I 4 kap. i konsumentskyddslagen finns det bestämmelser om jämkning av enskilda avtal som omfattas av lagens tillämpningsområde. Bestämmelserna grundar sig delvis på rådets direktiv om oskäliga villkor i konsumentavtal (93/13/EEG, nedan *direktivet om oskäliga villkor*). Direktivet har dock ett snävare tillämpningsområde än den nationella lagen. Enligt artikel 1.2 i direktivet tillämpas det inte på avtalsvillkor som motsvarar bindande lagstiftning. Enligt artikel 4.2 i direktivet ska bedömningen av avtalsvillkors oskälighet inte avse vare sig beskrivningen av avtalets huvudföremål eller å ena sidan förhållandet mellan pris och ersättning och å andra sidan sålda tjänster eller varor; detta gäller i den mån dessa villkor är klart och begripligt formulerade. Begränsningarna av direktivets tillämpningsområde har inte utnyttjats i den nationella lagen, utan 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen tillämpas på alla slag av villkor.

Om ett villkor i ett avtal som avses i konsumentskyddslagen är oskäligt mot konsumenten eller om tillämpningen av det skulle leda till oskälighet, kan villkoret i enlighet med nämnda 4 kap. 1 § jämkas eller lämnas utan avseende. Som ett avtalsvillkor betraktas även en utfästelse som gäller beloppet av vederlag. När oskäligheten bedöms ska hela innehållet i avtalet, parternas ställning, förhållandena vid avtalsslutet och, om inte något annat följer av 2 §, en förändring i förhållandena samt övriga omständigheter beaktas. Om ett villkor är sådant att det till följd av jämkningen av villkoret inte är skäligt att avtalet i övrigt oförändrat förblir i kraft, kan avtalet, om inte något annat följer av 2 §, jämkas även till övriga delar eller förordnas att förfalla.

I 2 § i kapitlet ingår vissa på direktivet om oskäliga villkor baserade begränsningar i fråga om tillämpningen av bestämmelsen om jämkning i 1 §. Begränsningarna tillämpas, om ett avtalsvillkor har utarbetats i förväg utan att konsumenten har kunnat påverka dess innehåll (2 § 1 mom.). Begränsningen grundar sig till denna del på artikel 3 i direktivet om oskäliga villkor. Om ett villkor har varit oskäligt under de förhållanden som rådde vid avtalsslutet, får enligt vad som föreskrivs i 2 § 2 mom. vid en senare bedömning av oskäligheten förändringar i förhållandena inte beaktas till konsumentens nackdel. Om ett villkor som jämkas eller lämnas utan avseende är sådant att det i strid med god sed leder till en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter till konsumentens nackdel, får enligt vad som föreskrivs i paragrafens 3 mom. avtalet inte jämkas till övriga delar. I ett sådant fall förblir avtalet till övriga delar oförändrat i kraft, om det som sådant kan förbli i kraft.

Enligt artikel 6 i direktivet om oskäliga villkor ska medlemsstaterna föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet ska förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren. Högsta

domstolen har i sitt avgörande HD 2015:60 ansett att de bestämmelser i 4 kap. i konsumentkyddslagen som också möjliggör jämkning av ett avtal genom att ett oskäligt villkor eller avtalsvillkoren som helhet ändras, inte överensstämmer med nämnda artikel och med EU-domstolens etablerade beslutspraxis i saken till den del det är fråga om avtalsvillkor som ska bedömas enligt direktivet om oskäliga villkor. När oskälighetsbedömningen grundar sig på direktivet om oskäliga villkor, leder ett avtalsvillkors oskälighet till att villkoret förlorar sin giltighet, dvs. att avtalsvillkoret lämnas utan avseende medan avtalet i övrigt förblir i kraft med de tidigare villkoren. Domstolen ska alltså endast lämna ett oskäligt avtalsvillkor utan tillämpning, och får i princip inte ändra innehållet i villkoret. Syftet med en sträng påföljd är att redan på förhand hindra näringsidkare att i standardavtal använda villkor som är oskäliga för konsumenterna. Högsta domstolen konstaterade att jämkning av avtalet genom att ett skäligt villkor eller en helhet av avtalsvillkor ändras dock fortfarande kan utnyttjas i fråga om andra slags villkor i konsumentavtal. (punkterna 54 och 55 i domen)

Bestämmelser om person-till-person-lån

Med person-till-person-lån avses i konsumentkyddslagstiftningen sådana krediter mellan privatpersoner där en näringsidkare (P2P-företag) fungerar som förmedlare och möjliggör uppkomsten av ett kreditförhållande mellan dessa personer.

Om en näringsidkare endast varit kreditförmedlare i ett förhållande mellan två privatpersoner och inte sådan kreditgivare som avses i 7 kap. i konsumentkyddslagen, har bestämmelserna i 7 kap. i konsumentkyddslagen inte tidigare tillämpats på kreditförhållandet. Genom den lag (851/2016) som trädde i kraft 2017 utvidgades dock tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentkyddslagen. Enligt den likställs med konsumentkrediter vid tillämpningen av andra bestämmelser i kapitlet än 16 a § också sådan kredit som någon annan än kreditgivaren lämnar eller utfäster sig att lämna en konsument som lån, betalningsanstånd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang, om krediten förmedlas till konsumenten av en näringsidkare. Den näringsidkare som förmedlar krediten till konsumenten ska då se till att bestämmelserna i fråga iakttas i kreditförhållandet. Förmedling av person-till-person-lån förutsätter dessutom i dagsläget registrering i det register över kreditgivare och förmedlare av person-till-person-lån som förs av regionförvaltningsverket i Södra Finland (lagen om registrering av vissa kreditgivare och kreditförmedlare, 853/2016). För förmedlare av person-till-person-lån gäller i dagsläget samma registreringskrav i fråga om yrkesskicklighet och tillförlitlighet som för dem som beviljar konsumentkrediter.

I räntelagen och i lagen om indrivning av fordringar (513/1999, nedan *indrivningslagen*) har däremot person-till-person-lån inte likställts med konsumentfordringar. Bestämmelserna i nämnda lagar är således inte tvingande till förmån för en konsument som tagit ett person-till-person-lån.

2.2 Lagstiftningen i utlandet

Sverige

Enligt 18 § i den svenska konsumentkreditlagen (2010:1846) är kredittagaren skyldig att, utöver eller i stället för ränta, betala särskild ersättning för krediten (avgift) endast om det har avtalats och om sådan ersättning avser kostnader som kreditgivaren har för krediten. Enligt motiveringen till paragrafen har syftet varit att begränsa kreditgivarnas möjligheter att ersätta räntan med avgifter (Prop. 1991/92:83 s. 53—55). Marknadsdomstolen i Sverige har i sina avgöranden 2008:3 och 2009:34 om snabbblån i fråga om tolkningen av bestämmelsen ansett sådana avtalsvillkor oskäliga enligt vilka det för ett snabbblån tas ut en viss standardprocentandel av kreditbeloppet som kostnad, om inte avgiften avser en kostnad för

just den krediten. Marknadsdomstolen har i avgörandet 2009:34 mer detaljerat tagit ställning till vilka poster som dock inte får tas ut hos konsumenten i form av kostnader. Sådana är t.ex. kreditförluster, marknadsföringskostnader och kontorshyror.

Konsumentkreditlagen har ändrats genom en lag (SFS 2018:478) som trädde i kraft den 1 september 2018. För s.k. högkostnadskrediter har det uppställts ett räntetak. Högkostnadskredit är enligt lagen en kredit med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avser kreditköp eller är en bostadskredit (2 §). Enligt lagens 19 a § får varken krediträntan eller dröjsmålsräntan per år för en sådan kredit överstiga referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 40 procentenheter.

Enligt lagens 19 b § 1 och 2 mom. får kostnaderna (kreditkostnader, dröjsmålsränta och ersättning för inkassokostnader) för en högkostnadskredit inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av kreditbeloppet som konsumenten har gjort. I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om tillämpning av bestämmelserna när kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med, lämnar konsumenten en ny högkostnadskredit som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga högkostnadskrediten.

Enligt lagens 36 a § får löptiden för en högkostnadskredit inte förlängas mer än en gång mot kostnad. Löptiden får trots detta förlängas, om förlängningen inte medför en kostnad för konsumenten eller konsumenten beviljas en skälig avbetalningsplan för att kunna betala sin skuld. Även den nya 7 b § gäller högkostnadskrediter. Enligt den ska näringsidkaren lämna en upplysning med information om att marknadsföringen gäller en högkostnadskredit samt om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor. Enligt den nya 6 a §, som gäller marknadsföring av krediter, ska måttfullhet iakttas vid marknadsföringen. Enligt detaljmotiveringen till paragrafen (Prop. 2017/18:72 s. 49) är syftet med bestämmelsen att det vid marknadsföringen av krediter ska tas större hänsyn till de generella riskerna med konsumentkrediter för att minska sannolikheten att marknadsföringen av krediter lockar konsumenter till oöverlagda beslut.

Norge

Norsk lag innehåller inte uttryckliga bestämmelser om ett räntetak, och i Norge finns det inte heller särskilda bestämmelser om kostnader under löptiden för en kredit.

Danmark

I dansk lagstiftning finns inget uttryckligt räntetak under löptiden för en kredit. Inte heller har kostnaderna under löptiden uttryckligen begränsats i lag. År 2016 (5/2016) togs det dock in bestämmelser om en obligatorisk betänketid på 48 timmar för högst tre månaders konsumentkrediter utan säkerhet.

Storbritannien

I Storbritannien finns de grundläggande bestämmelserna om konsumentkrediter i en konsumentkreditlag (Consumer Credit Act 1974). Närmare bestämmelser om verksamheten i samband med konsumentkrediter utfärdas av Financial Conduct Authority (FCA), som övervakar kreditgivarna. I FCA:s regelsamling (Consumer Credit Sourcebook) finns det bestämmelser bl.a. om marknadsföring, bedömning av kreditvärdigheten, informationsskyldighet och skuldrådgivning. Regelsamlingen innehåller flera bestämmelser om kortfristig högkostnadskrediter (high-cost short-term credits). För dessa krediter gäller

bl.a. specialbestämmelser om varning för olika risker som ska ges vid marknadsföringen samt om förbud mot att fortsätta krediten eller finansiera den på nytt fler än två gånger. Dessa krediter berörs också av ett ränte- och kostnadstak. Kostnaderna för krediten får sammanlagt per dag inte överstiga 0,8 procent av kreditsumman. Bestämmelserna begränsar också vilka avgifter som tas ut vid betalningsdröjsmål. I bestämmelserna ingår också ett absolut kostnadstak enligt vilket kreditkostnaderna inte får överstiga beloppet av den ursprungliga krediten.

2.3 Bedömning av nuläget

Behovet av utvidgad prisreglering

De nuvarande bestämmelserna om räntetak kan anses ha den positiva effekten att antalet domar i fordringsmål gällande snabblån är färre än tidigare. En oönskad utveckling är för sin del att storleken på fordringarna har ökat i nästan alla ålderskategorier. Antalet domar i fordringsmål är dessutom trots minskningen fortfarande högt t.ex. jämfört med läget för tio år tillbaka och som konstaterats ovan är en betydande del av domarna i fordringsmål för närvarande förknippade med konto- och engångskrediter. Något som också bör noteras är att antalet domar i fordringsmål i tingsrätterna åter börjat öka. Det kan därför konstateras att de nuvarande bestämmelserna om räntetak inte lett till en effektiv minskning av de skuldproblem som konsumentkrediterna orsakar.

Syftet med bestämmelserna om räntetak var också att konsumenten skulle få små krediter på skäligare villkor. Dessutom antogs reformen minska utbudet av krediter likt de dåvarande snabblånen avsevärt. Antalet företag som bjuder ut snabblån har minskat efter reformen. Reformen kan dock inte anses ha utfallit på det sätt som förutsågs, eftersom utbudet till största delen har flyttats över till de större krediter som faller utanför räntetaket och där den effektiva räntan enligt vad som konstaterats ovan allmänt sett är högre än 100 procent eller rentav betydligt högre. Den ovan beskrivna ökningen i skuldbeloppen gör det också svårt att lösa problemen t.ex. med olika slags förmånliga lånearrangemang.

Det goda med en räntetaksmodell som baserar sig på den effektiva räntan, dvs. den nuvarande modellen, kan anses vara att den inte tvingar kreditgivaren till en viss typ av struktur för prissättningen. Vissa problem är dock förknippade med modellen, på samma sätt som i andra räntetaksmodeller. Dessa problem har presenterats redan i förarbetena till den lag som gällde införande av bestämmelsen om ett räntetak (RP 78/2012 rd s. 12). Ett centralt problem har ansetts vara att beräkningen av den effektiva räntan är komplicerad och i viss mån också kan tolkas på olika sätt. Ett ytterligare problem har ansetts vara att en räntetaksmodell som bygger på den effektiva räntan inte behandlar krediter av olika storlek på lika villkor, utan att den effektiva räntan oundvikligen blir högre vid mindre krediter.

Bestämmelserna om ett räntetak som bygger på den effektiva räntan kännetecknas även av bristande effektivitet. Den effektiva räntan ger nämligen inte alltid konsumenten en helt korrekt bild av nivån på kostnaderna för krediten, eftersom det av de bestämmelser som gäller beräkning av den effektiva räntan, vilka delvis baserar sig på vissa antaganden, följer att en konsument vid fortlöpande krediter de facto kan betala mer i kreditkostnader än det belopp som motsvarar den uppgivna effektiva räntan, beroende på hur konsumenten använder krediten. Krediten kan alltså bli betydligt dyrare för konsumenten än vad som kan antas utgående från den effektiva räntan för krediten, och syftet med räntetaket, dvs. att hålla priserna på en skälig nivå, uppnås då inte heller på önskat sätt.

En konsument kan utöver de egentliga kreditkostnaderna förorsakas kostnader också för olika åtgärder som vidtas under kreditförhållandet. Ett viktigt kostnadsslag som förorsakar

konsumenterna extra kostnader är för närvarande kostnader för att flytta förfallodagen, för att förlänga kredittiden eller för någon annan motsvarande åtgärd för förlängning av betalningstiden. De sistnämnda kostnaderna behöver inte beaktas vid beräkning av den effektiva räntan, men i verkligheten inverkar de på det totala belopp som konsumenten ska betala och kan medverka till att förstärka de betalningssvårigheter som konsumenter som utnyttjar möjligheten till förlängning av betalningstiden vanligen redan har. Att beakta är också att de extra kostnader som konsumenten får betala för förlängning av betalningstiden i vissa fall är oproportionerligt stora i förhållande till de kostnader som konsumenten skulle förorsakas om han eller hon dröjde med betalningen av krediten. Det kan inte anses korrekt att en konsument som begär att få extra betalningstid före förfallodagen försätts i en sämre ställning än en konsument som låter bli att sköta krediten. Det är därför skäl att begränsa rätten att ta ut kostnader av konsumenten för förlängning av betalningstiden, på samma sätt som det gjorts i indrivningslagen i fråga om fordringar som redan förfallit till betalning.

Påföljder för brott mot bestämmelserna om ett räntetak

Enligt bestämmelsen om ett räntetak i 7 kap. 17 a § i konsumentskyddslagen får kreditens effektiva ränta enligt kreditavtalet vara högst den referensränta som avses i 12 § i räntelagen utökad med 50 procentenheter, om kreditbeloppet eller kreditgränsen är under 2 000 euro. Enligt 7 kap. 5 § i konsumentskyddslagen är avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i kapitlet till nackdel för konsumenten ogiltiga. Dessa bestämmelser tillsammans kan anses innebära att domstolen i fall med överstor ränta på tjänstens vägnar ska förkasta yrkandet till de delar som överstiger räntetaket, utom i de fall då prisvillkoren samtidigt anses som sådana oskäligen villkor som omfattas av tillämpningsområdet för direktivet om oskäligen villkor. Då ska domstolen lämna de oskäligen avtalsvillkoren utan tillämpning. Saken har i rättspraxis också bedömts på annat sätt. Östra Finlands hovrätt har i sitt avgörande I-SHO:2018:4 (lagakraftvunnet) ansett att alla avtalsvillkor som gällde kreditkostnader måste lämnas utan avseende med stöd av 7 kap. 5 § i konsumentskyddslagen, eftersom omständigheten att räntetaket överskridits och de villkor som tillämpas på krediten står i strid med 7 kap. i konsumentskyddslagen hade förorsakats av en helhet bestående av villkor som gäller uttagsarvode och andra kreditkostnader.

Den nuvarande bestämmelsen om räntetak har, på grund av hur den tolkas, endast en ringa avskräckande effekt. Något som talar för en skärpning av påföljderna för brott mot räntetaket är också det komplicerade rättsläge som beror på artikel 6 i direktivet om oskäligen villkor och EU-domstolens etablerade rättspraxis i fråga om den. Det har beskrivits ovan under avsnitt 2.1. Med tanke på ett klarare rättsläge är det motiverat att påföljderna för brott mot räntetaket är desamma oberoende av om det är fråga enbart om ett villkor eller en villkorshelhet som står i strid med tvingande nationell lag eller om det samtidigt är fråga om ett oskäligt avtalsvillkor.

Information om krediträntan

För alla konsumentkrediter ska den effektiva räntan för krediten uppges. Vid beräkning av den beaktas utöver krediträntan också andra kreditkostnader. Av den nationella lagstiftningen framgår inte uttryckligen, till skillnad från konsumentkreditdirektivet, att krediträntan, som alltså inte innehåller andra kreditkostnader, ska uppges som årlig ränta när krediten marknadsförs eller i senare skeden.

Innan bestämmelserna om räntetak trädde i kraft, togs priset för snabblånen i allmänhet ut som kostnader och inte som ränta. Sedermera har man på marknaden övergått till att ta ut kreditkostnader också i form av ränta. Det har förekommit fall då räntan vid marknadsföringen av snabblån i stället för som årlig ränta har uppgetts som månatlig ränta eller rentav som dagsränta. Detta gör det svårt att få en uppfattning om priset på krediten och samtidigt om

storleken på dröjsmålsräntan. Även om marknadsdomstolen redan i sitt avgörande MAO:616/17 (inte lagakraftvunnet) utifrån den definition av låneränta som ingår i konsumentkreditdirektivet har ansett att skyldigheten att uppge krediträntan innebär att räntan ska uppges som en procentuell räntesats som ska tillämpas på årlig basis på kreditbeloppet, är det skäl att klarlägga saken också på lagnivå.

Påföljder vid oskäliga standardavtalsvillkor

Eventuella påföljder på grund av att ett avtalsvillkor är oskäligt beror för närvarande på om det är fråga om ett avtalsvillkor som omfattas av tillämpningsområdet för direktivet om oskäliga villkor eller något annat villkor. Enligt vad som sagts ovan har högsta domstolen genom att stödja sig på EU-domstolens beslutspraxis ansett att de bestämmelser i 4 kap. 1 och 2 § i konsumentskyddslagen som gäller jämkning av avtalsvillkor inte överensstämmer med EU-domstolens beslutspraxis i fråga om direktivet om oskäliga villkor till den del det är fråga om avtalsvillkor som ska bedömas enligt direktivet, eftersom den nationella lagstiftningen också möjliggör jämkning av avtalet genom att ett oskäligt villkor eller avtalsvillkoren som helhet ändras. När oskälighetsbedömningen grundar sig på direktivet om oskäliga villkor, leder ett avtalsvillkors oskälighet till att villkoret förlorar sin giltighet, dvs. att avtalsvillkoret lämnas utan avseende medan avtalet i övrigt förblir i kraft med de tidigare villkoren.

För att systemet ska vara tydligt och konsumenterna behandlas lika bör påföljderna vid ett oskäligt avtalsvillkor vara enhetliga oberoende av om det är fråga om ett standardavtalsvillkor som ska bedömas enligt direktivet om oskäliga avtal eller inte.

Uppgifter som ska ges i stämningsansökan

Som det konstaterats i avsnitt 1, bildar de fordringsmål som har samband med konsumentkrediter en betydande del av de fordringsmål som behandlas i domstolarna. I anslutning till dessa mål finns det många bestämmelser som är tvingande till förmån för konsumenten. För att se till att dessa följs måste domstolarna för närvarande ofta be kärandena om ytterligare utredning i form av kompletteringsuppmaningar. Även i syfte att säkerställa efterlevnaden av den nya bestämmelse om kreditkostnadernas maximibelopp bör domstolen få vissa uppgifter på basis av vilka maximibeloppet av andra kreditkostnader som tas ut som annat än ränta kan beräknas. Om det inte finns någon skyldighet att ge dessa uppgifter redan i stämningsansökan, kan det bli nödvändigt för domstolen att begära uppgifterna genom en kompletteringsuppmaning. Kompletteringsuppmaningar belastar såväl domstolarna som kärandena, och för att trygga en snabb behandling av målet vore det därför ändamålsenligt att kärandena i större utsträckning och redan vid ansökan om stämning ger sådana information i anslutning till kreditavtalet som behövs för att säkerställa efterlevnaden av lagstiftningen.

Beaktande av person-till-person-lån i räntelagen och i indrivningslagen

I 7 kap. i konsumentskyddslagen har från ingången av 2017 också sådan kredit likställts med konsumentkrediter som någon annan än en i 7 kap. i konsumentskyddslagen avsedd kreditgivare lämnar eller utfäster sig att lämna en konsument som lån, betalningsansånd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang, om krediten förmedlas till konsumenten av en näringsidkare. Den näringsidkare som förmedlar krediten till konsumenten ska då se till att bestämmelserna i fråga iaktas i kreditförhållandet.

Något motsvarande likställande har däremot inte gjorts i räntelagens paragraf om avvikelse från lagen eller i indrivningslagens paragrafer om konsumentfordringar. Detta innebär att en gäldenär som har ett sådant person-till-person-lån vid dröjsmål med betalningen inte får samma skydd mot höga krav på dröjsmålsränta och indrivningskostnader som en gäldenär

som har någon annan konsumentkredit. Av konsekvensskäl och för att skydda den som tar person-till-person-lån behövs det i dessa lagar ett motsvarande likställande som i 7 kap. i konsumentskyddslagen.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Utvidgning av prisregleringen

För att minska skuldproblemen och utbudet av oskäligt dyra krediter samt för att förhindra att bestämmelserna kringgås, föreslås det att prisregleringen utvidgas till att också gälla krediter på 2 000 euro och mer. Räntetaket ska, till skillnad från den nuvarande modellen som bygger på den effektiva räntan för krediten, definieras så att det i lagen anges en övre gräns för räntan på den kredit som konsumenten lyfter. Den övre gränsen föreslås bli 30 procent. Den föreslagna gränsen har bedömts vara sådan att den inverkar sänkande på priserna på de dyraste konsumentkrediter, utan att den hindrar utövandet av lönsam kreditgivningsverksamhet i framtiden.

Utöver vad som nämnts ovan begränsas rätten att ta ut andra kreditkostnader av konsumenter än ränta på krediten på så sätt att beloppet av andra kreditkostnader beräknat per dag inte får överskrida 0,01 procent av det kreditbelopp eller den kreditgräns som anges i kreditavtalet. Med tanke på små krediter föreslås det bli föreskrivet att det dock kan avtalas om ett maximibelopp på 5 euro för andra kreditkostnader, under förutsättning att kredittiden enligt avtalet omfattar minst 30 dagar, och med tanke på stora krediter att de kostnader som konsumenten ska betala får uppgå till högst 150 euro per år. Ändringen av räntetaksmodellen syftar till att göra regleringen effektivare, få prissättningen av krediter mer transparent och göra det lättare att iaktta bestämmelserna och övervaka efterlevnaden. De övriga modeller för prisreglering som var aktuella under beredningsskedet presenteras nedan.

Den gällande bestämmelsen om räntetak tillämpas inte på krediter på 2 000 euro och mer och inte heller på sådana nyttighetsbundna krediter där konsumenten inte har rätt att ta ut penningmedel. Syftet med begränsningen har varit att framför allt sådana krediter ska lämnas utanför tillämpningsområdet där det är fråga om att betala en viss nytta i poster. En modell som är bunden till den effektiva räntan skulle nämligen avsevärt ha kunnat begränsa utbudet särskilt av sådana små krediter utan att det funnits vägande skäl till det. I och med att räntetaksmodellen ändras finns det inte längre någon motsvarande grund för en begränsning. I syfte att undvika oönskade effekter och därmed säkerställa en effektiv reglering samt å andra sidan trygga jämlika konkurrensförutsättningar för olika kreditgivare, föreslås det att nämnda begränsning av tillämpningsområdet stryks. I framtiden ska bestämmelsen om ett kreditkostnadstak alltså gälla alla konsumentkrediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentskyddslagen.

Bestämmelsen om kreditkostnadernas maximibelopp ska på samma sätt som den nuvarande bestämmelsen om räntetak med stöd av den hänvisningsbestämmelse som ingår i 7 a kap. i konsumentskyddslagen gälla också konsumentkrediter med bostad som säkerhet. Det föreslås däremot att bostadskrediter, som för närvarande omfattas av bestämmelserna om räntetak, i framtiden ska lämnas utanför prisregleringen när det är fråga om en bostadskredit med realsäkerhet. Med beaktande av prisnivån på sådana bostadskrediter skulle en prisreglering inte ha någon inverkan på priset på krediterna, dvs. en reglering är i nuläget onödig. Det bör också noteras att om priserna på bostadskrediter med realsäkerhet skulle stiga avsevärt jämfört med nuläget, skulle det i varje händelse vara skäl att sätta räntetaket för dessa krediter betydligt lägre än vad som föreslagits. Sådana bostadskrediter där ingen realsäkerhet ställs som säkerhet utan t.ex. endast personlig borgen, ska däremot även i framtiden omfattas av prisregleringen. Detta är nödvändigt, eftersom det förekommit fall då konsumenter på

grund av bestämmelserna om maximal belåningsgrad i 15 kap. 11 § i kreditinstitutslagen (610/2014) har betalat den självfinansieringsandel som saknas med en annan kredit. Om kredit tas för förvärv av bostadsegendom eller för bevarande av äganderätten till en sådan är det fråga om en bostadskredit. Sådana krediter som tas för att täcka självfinansieringsandelen kan därmed falla utanför prisregleringen i egenskap av krediter som uppfyller definitionen på bostadskredit, även om en sådan kredit de facto till sin natur snarare likställs med de konsumentkrediter som avses i 7 kap. i konsumentskyddslagen.

Enligt förslaget ska bestämmelserna om kreditkostnadernas maximibelopp tillämpas endast på avtal som ingås efter lagens ikraftträdande. En redogörelse för orsakerna till att retroaktivitet inte föreslås ges nedan i avsnittet om beredningen av propositionen.

Påföljder vid brott mot prisregleringen

Det föreslås att påföljderna vid brott mot bestämmelsen om kreditkostnadernas maximibelopp skärps jämfört med nuläget. Enligt förslaget ska en konsument i sådana situationer inte vara skyldig att betala någon ränta på krediten och inte heller några andra kreditkostnader. Syftet med regleringen är att effektivisera efterlevnaden av bestämmelserna och skapa klarhet i rättsläget. Samtidigt ska påföljden fungera som sanktion till följd av att näringsidkaren i sitt avtal har använt ett eller flera villkor som står i strid med tvingande lag.

Under beredningsskedet har det förts fram att de föreslagna bestämmelserna i enstaka fall kan leda till alltför stränga påföljder för kreditgivaren. Det är dock skäl att notera att kreditgivaren arbetar professionellt och att kreditgivarens uppgift är att säkerställa lagenligheten i sin prissättning och i sista hand bära risken för att den överensstämmer med tvingande lagstiftning. Genom att ha en enkel och klar struktur på prissättningen kan kreditgivaren försäkra sig om att gränsen för ränta och kreditkostnader inte överskrids.

Kostnader för förlängning av betalningstiden

För att förhindra att det tas ut oskäliga kostnader för förlängning av betalningstiden föreslås det i lagen en bestämmelse enligt vilken det får tas ut högst 5 euro av konsumenten för sådan förlängning av betalningstiden som sker innan en fordran förfaller till betalning. Det sammanlagda beloppet av kostnader som tas ut för åtgärder för förlängning av betalningstiden får dock inte överstiga 20 euro per år. Syftet med den sistnämnda begränsningen är att minska risken för att betalningstiden förlängs upprepade gånger i syfte att få kostnaderna för åtgärden att stiga.

Det föreslås dessutom att uttag av kostnader för förlängning av betalningstiden ska tillåtas endast om betalningstiden förlängs med minst 14 dagar. Avsikten är att förhindra att gäldenärens kostnadsansvar utökas onödigt så att denne upprepade gånger får betala för mycket korta förlängningar av betalningstiden.

Bestämmelserna ska tillämpas på de krediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentskyddslagen och som särskilt varit förknippade med problem. Bostadskrediter och konsumentkrediter med en bostad som säkerhet ska inte omfattas av bestämmelserna.

Bestämmelser om oskäliga avtalsvillkor

Bestämmelserna om jämkning och tolkning av avtal i 4 kap. i konsumentskyddslagen står i strid med direktivet om oskäliga villkor och EU-domstolens etablerade beslutspraxis i fråga om det. På grund av detta föreslås det att bestämmelserna ändras. Om det är fråga om ett avtalsvillkor som har utarbetats i förväg utan att konsumenten har kunnat påverka dess

innehåll, ska ett oskäligt villkor lämnas utan avseende, om avtalet kan förbli i kraft utan det oskäliga villkoret. För närvarande kan ett avtal jämkas också så att ett oskäligt villkor ändras.

Den föreslagna ändringen är nödvändig endast i fråga om de avtalsvillkor som omfattas av tillämpningsområdet för direktivet om oskäliga villkor. För att trygga en klar reglering och för att konsumenterna ska behandlas lika föreslås det dock att samma påföljder ska gälla alla villkor som utarbetats i förväg utan konsumentens medverkan, oberoende av om de omfattas av direktivets tillämpningsområde eller inte. Regleringen ska därmed också gälla t.ex. på detta sätt utarbetade oskäliga prisvillkor även i de fall då villkoren är klart och begripligt formulerade.

Förändringar i domstolsförfarandet

Det föreslås att rättegångsbalken ändras så att det i stämningsansökan ska ges mer detaljerade uppgifter än tidigare om kreditavtalet när en fordran bygger på ett konsumentkreditavtal. Syftet med ändringen är att göra det lättare för domstolen att på tjänstens vägnar beakta efterlevnaden av bestämmelser som är tvingande till förmån för konsumenten. Syftet med ändringen är samtidigt att minska behovet av kompletteringsuppmaningar och på så sätt det arbete som förorsakas domstolarna och kändena och som också den nya prisregleringsmodellen annars skulle kunna medföra.

Andra föreslagna ändringar

Det föreslås att det i 7 kap. i konsumentskyddslagen tas in en definition av kreditränta. Syftet med tillägget är att klargöra att skyldigheten att uppge krediträntan innebär en skyldighet att uppge räntan som en procentuell räntesats som på årlig basis tillämpas på kreditbeloppet. Syftet är till denna del att förbättra transparensen i marknadsföringen av krediter. En definition av kreditränta behöver tas in i lagen också av den anledningen att bestämmelsen om räntetak bygger på en definition av den maximala storleken på krediträntan. Kravet på tydliga bestämmelser accentueras i och med att det föreslås en skärpning av påföljderna för brott mot räntetaket.

Det föreslås dessutom att lån som beviljas en konsument av någon annan än en i 7 kap. i konsumentskyddslagen avsedd kreditgivare och där en näringsidkare är kreditförmedlare, i räntelagen ska likställas med konsumentkredit och i indrivningslagen med konsumentfordran, så som det gjorts i 7 kap. om konsumentkrediter i konsumentskyddslagen. Syftet med reformen är att förbättra ställningen för en gäldenär som har tagit ett sådant person-till-person-lån så att denne vid fördröjd betalning får samma skydd mot höga krav på dröjsmålsränta och indrivningskostnader som en gäldenär som har någon annan konsumentkredit.

Prisregleringsmodeller som varit aktuella under beredningsskedet

På samma sätt som när det ursprungliga räntetaket infördes, har flera olika prisregleringsmodeller varit aktuella vid beredningen av denna proposition. Med utgångspunkt i att man skulle ha hållit kvar den nuvarande modellen som bygger på den effektiva räntan för krediten och endast utvidgat bestämmelsens tillämpningsområde, har det lagts fram både ett alternativ med endast en räntetaksnivå och en modell där räntetaket skulle ha varit graderat så att största tillåtna effektiva ränta för krediten enligt kreditavtalet skulle vara lägre i större krediter än i mindre. Ovan ges orsakerna till varför man inte gått in för att föreslå en modell som bygger på den effektiva räntan.

Det har också varit aktuellt med en modell där kreditkostnader skulle få tas ut endast som ränta för krediten. Eftersom regleringen kraftigt skulle begränsa prissättningsstrukturen, skulle

regleringen i modellen ha begränsats till att endast gälla krediter där den effektiva räntan för krediten enligt kreditavtalet överskrider en viss nivå. Om den effektiva räntan för krediten inte överskrider nivån i fråga, skulle regleringen inte ingripa i strukturen för prissättningen av krediten. I fråga om dyrare krediter skulle modellen däremot förenkla strukturen på prissättningen avsevärt. Fördelen med modellen är att den skulle vara lätt att tillämpa och övervaka samt att man med modellen skulle kunna reglera skäligheten i kreditkostnaderna för de dyraste krediterna under hela kreditavtalets giltighetstid effektivare än i en modell som är bunden till den effektiva räntan. Nackdelen med modellen är att den skulle begränsa kreditgivarnas möjligheter att erbjuda krediter som omfattas av regleringens tillämpningsområde genom olika prissättningsstrukturer. Risker med modellen är dessutom att den kunde locka kreditgivarna att göra sina kreditprodukter sådana att den effektiva räntan för krediten kalkylmässigt skulle ligga under den föreslagna tillämpningsgränsen, men prissättningen av krediten skulle byggas upp så att de faktiska kostnaderna för användningen av krediten sannolikt och avsevärt skulle överstiga de kostnader som använts som antaganden vid beräkningen av den effektiva räntan.

Utöver ovannämnda modeller har det varit aktuellt med en modell där kreditgivaren utöver ränta för krediten skulle få ta ut endast sådana kostnader som kreditkostnader av konsumenten som motsvarar de kostnader som kreditgivaren de facto haft för beviljandet av krediten. Det skulle dock vara besvärligt och oklart att slå fast när kostnaderna är relevanta, och detta skulle kunna leda till problem också i domstolarna.

Åtgärder som siktar på att minska skuldsättningsproblemen

Det är klart att den reglering som föreslås nu inte som ensam åtgärd kommer att lösa konsumenternas problem i fråga om skuldsättning, utan det också behövs andra åtgärder. Det finns skäl att fästa vikt särskilt vid effektivare efterlevnad av bedömningen av kreditvärdigheten. Inrättande av ett positivt kreditupplysningsregister har föreslagits som ett sätt. En utredning om detta överlämnades till justitieministern i september 2018 och genomgår remissbehandling som bäst. På finansministeriet överväger man dessutom att införa nya makrotillsynsinstrument för att dämpa hushållens skuldsättning. Även ett utredningsarbete i syfte att skärpa bestämmelserna om marknadsföring av konsumentkrediter håller på att starta på justitieministeriet. Det skulle också vara befogat att främja tillgången till social kreditgivning på ett övergripande sätt i Finland.

Det bör också nämnas att den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen kommer att flytta från regionförvaltningsverken och kommunerna för att skötas i rättshjälpsbyråerna från ingången av 2019. Samtidigt stärks resurserna för den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen i syfte att säkerställa regional tillgång till tjänster och öka samarbetet vid motverkande av skuldproblem. I syfte att förbättra de överskuldssatta situationer får också domstolarna ett tilläggsanslag för 2019 för snabb behandling av fordringsmål. Även utsökningsväsendet får ett resurstillägg för att effektivisera rådgivningen till gäldenärer. Avsikten med tillägget är att förbättra hjälpen till dem som drabbas av utsökning för första gången. Tjänsternas tillgänglighet förbättras dessutom genom att e-tjänsterna utvecklas, för att tjänsterna skulle vara tillgängliga för alla runtom i landet.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Konsekvenser för statsfinanserna och för myndigheternas verksamhet

Kärandens skyldighet att i stämningsansökan ge exaktare information än tidigare om ett konsumentkreditavtal förorsakar kostnader på justitieministeriets förvaltningsområde på grund av de ändringar som måste göras i domstolarnas system för informationsöverföring och ärendehantering. Ändringar måste göras i domstolarnas ärendehanteringssystem (Tuomas), i systemet Santra som används av indrivningsbyråerna, i den webbaserade e-tjänsten samt i domregistret. Enligt en uppskattning av Rättsregistercentralen skulle genomförandet av den ändring som föreslås i denna proposition förutsätta ändringsarbeten för cirka 64 000 euro i de nuvarande informationssystemen. Utöver detta behöver det anställas en projektchef utanför Rättsregistercentralen för utvecklingsfasen. Kostnaderna för detta uppgår till ca 35 000 euro. Enligt en uppskattning av Rättsregistercentralen utgör kostnaderna för det arbete som förorsakas centralen ca 64 000 euro. Kostnadseffekterna är alltså i fråga om systemändringarna totalt 163 000 euro. Enligt Rättsregistercentralens uppskattning kommer 90 procent av kostnaderna att hänföra sig till 2019 och 10 procent till 2020. Kostnaderna för 2019 är följaktligen uppskattningsvis 147 000 euro och för 2020 uppskattningsvis 16 000 euro. Avsikten är att Rättsregistercentralen fakturerar domstolarna dessa kostnader på basis av det serviceavtal som finns mellan justitieministeriet och Rättsregistercentralen.

Det är svårt att uppskatta vilka konsekvenser de föreslagna bestämmelserna har för domstolarnas arbetsmängd. Det är nämligen beroende av hur bestämmelserna som helhet fungerar hur de nya bestämmelserna inverkar på antalet fordringsmål som behandlas i domstolarna och hur ofta domstolarna i praktiken blir tvungna att på tjänstens vägnar förkasta yrkanden på den grund att de står i strid med den nya prisregleringen. Hur den ändrade prisregleringsmodellen inverkar framför allt på kanslipersonalens arbetsmängd beror också i väsentlig grad på hur välfungerande informationssystem man lyckas ta fram. Målet är att utveckla systemen så att de blir så automatiska som möjligt i syfte att undvika manuellt kalkyleringsarbete.

Det är i varje händelse troligt att i synnerhet domarnas och tingsnotariernas arbetsmängd kan öka när ändringarna träder i kraft och under det efterföljande övergångsskedet, bl.a. på grund av behovet att instruera kanslipersonalen. Under initialskedet antas tingsdomarnas och tingsnotariernas arbetsmängd öka också av den anledningen att det oftare än för närvarande kan finnas behov att avgöra mål genom dom i stället för enbart en tredskodom under den tid tolkningspraxis i fråga om den nya prisregleringen utformas. Även behovet av sekreterarresurser väntas öka temporärt. Med tanke på arbetsmängdens omfattning är det av betydelse att de fordringsmål som gäller konsumentkrediter utgör en betydande del av de fordringsmål som behandlats i domstolarna, och att antalet summariska tvistemål enligt statistiken alltså ökar. Även den nu föreslagna reformen kan tillfälligt öka antalet domar i fordringsmål eftersom reformen i fråga om en del konsumenter kan leda till att skuldproblemen realiseras enligt en snabbare tidtabell, om möjligheten att betala skulder med en ny kredit försvåras. På längre sikt kan ändringarna dock leda till att de summariska tvistemålen blir färre och att arbetsmängden på grund av dem minskar å ena sidan därför att prisregleringen begränsar kreditgivarnas möjlighet att ta ut oskäligen kreditkostnader av konsumenterna och därmed också möjligheterna att bedriva kreditgivning på en kreditrisknivå lik den nuvarande, och å andra sidan därför att det i och med den utvidgade prisregleringen är troligt att de mål minskar i antal där det med stöd av direktivet om oskäligen villkor måste ingripas i skäligen prisvillkor på tjänstens vägnar. Något som ska beaktas samtidigt är att de summariska tvistemålen kommer att koncentreras till vissa tingsrätter från den 1 september 2019, vilket medför effektivitetsvinster.

Som helhet kan man göra uppskattningen att genomförandet av förslagen förutsätter att domstolarnas personalresurser ökas temporärt under ett visst övergångsskede i syfte att säkerställa att behandlingstiderna för de summariska målen förblir skäligen. Behoven av extra personal beräknas fördela sig på följande sätt för 2020—2022:

	år 2020	år 2021	år 2022
tingsdomare, årsverken	6	7	3
tingsnotarier, årsverken	4	4	2
sekreterare, årsverken	5	5	2
anslagsbehov, euro	780 000	917 000	403 000

Övergångsperioden beräknas alltså omfatta tre år och infalla under åren 2020—2022. Arbetskraftskostnadseffekten för denna period är sammanlagt 2 100 000 euro. Eventuella ändringar i resursbehoven kommer sist och slutligen att bedömas vid de resultatförhandlingar som förs med tingsrätterna årligen.

Det tas separat ställning till de extra kostnader som förorsakas domstolarna (780 000 euro år 2020, 917 000 euro år 2021 och 403 000 euro år 2022) i de beslut som gäller ramarna för statsfinanserna och budgeten.

Tillsynsmyndigheterna, dvs. konsumentombudsmannen och Finansinspektionen, föreslås inte få nya uppgifter. De nya och reviderade bestämmelserna kommer dock till en början att förorsaka extra arbete. Myndigheterna måste uppdatera sina anvisningar samt effektivisera sina tillsynsåtgärder i synnerhet i det skede då ändringarna träder i kraft. Detta kräver dock inte extra resurser, utan uppgifterna kan skötas genom prioriteringar inom tillsynen. Av betydelse med tanke på förutsättningarna för konsumentmyndigheternas och framför allt konsumentombudsmannens tillsynsarbete är också att ett lagberedningsprojekt som gäller utvecklande av deras befogenheter pågår på justitieministeriet.

Om en viss grupp konsumenter på grund av den reviderade regleringen inte längre beviljas kredit, kan det på kort sikt inverka höjande på antalet kunder hos den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen. Skuldrådgivning rf har dock i sitt utlåtande gjort bedömningen att om skuldspiralen kan brytas tidigare än för närvarande, ger detta bättre möjligheter att ordna gäldenärens situation t.ex. genom skuldsanering för privatpersoner.

4.2 Konsekvenser för konsumenternas och näringsidkarnas ställning

Prisregleringens konsekvenser

Förslaget om ett kreditkostnadstak beräknas få de mest betydande konsekvenserna för såväl konsumenternas som näringsidkarnas ställning. Den föreslagna prisregleringsmodellen enligt vilken priset på krediten i första hand tas ut som ränta på krediten och i mindre grad som andra kreditkostnader, förutsätter en ändrad struktur på prissättningen av konsumentkrediter hos de flesta kreditgivare, eftersom det i dagsläget är vanligt att en central del av priset på krediten bildas av andra kreditkostnader som tas ut hos konsumenten än av räntan på den utnyttjade krediten. Regleringen inverkar också t.ex. på de större krediter som kreditinstituten bjuder ut, t.ex. lån för totalrenovering, där räntorna är moderata, men där uppläggningskostnaderna i dessa krediter i många fall överstiger det tak per år som nu föreslagits för andra kreditkostnader. Enligt Finanssiala ry är dessa kostnader i fråga om krediter med realsäkerhet framför allt förknippade med ett större behov av manuellt arbete än andra krediter. Uppläggningskostnaderna för krediten överstiger ofta årstaket också i person-till-person-lån,

där en klar huvudregel enligt Vertaislainayhdistys ry är att den ränta som konsumenten betalar är intäkter som tillkommer placeraren, medan en affärsverksamhetsmodell med en förmedlare av person-till-person-lån bygger på de andra kreditkostnader som konsumenten betalar. I fråga om bilkrediter, som i egenskap av nyttighetsbundna krediter i framtiden kommer att omfattas av prisregleringen, är det vanligt att de förmedlingsavgifter som betalas till bilfirman täcks med uppläggningskostnader. Enligt Autoalan Keskusliitto ry kan reformen leda till att dessa förmedlingsavgifter minskar.

Även om behovet att ändra strukturen på prissättningen enligt vad som sägs ovan kommer att gälla de flesta av de kreditprodukter som bjuds ut, antas prisregleringen inverka på själva priset på krediten endast i fråga om de dyraste konsumentkrediterna. Exempelvis i långfristigare och större krediter skulle de uppläggningskostnader som för närvarande tas ut på en gång kunna periodiseras över flera år. Finanssiala ry har dock gjort bedömningen att en mer begränsad rätt att ta ut andra kreditkostnader i synnerhet vid krediter med säkerhet kunde kompenseras med en högre ränta. De instanser som företräder kreditinstituten har också ansett det möjligt att bankerna höjer räntenivån på nya krediter för samtliga kunder också av den anledningen att banken på grund av strikta kostnadsbegränsningar kan förbereda sig på att konsumenterna eventuellt gör förlustbringande begäranden om åtgärder.

Strikta kostnadsbegränsningar innebär enligt Finanssiala ry också att konsumentens möjligheter till åtgärder som bygger på hans eller hennes egna beslut, såsom möjligheten till kontantuttag och användning av kort utomlands, måste begränsas mer än tidigare genom avtal. Enligt bedömningar inom branschen kommer det föreslagna kreditkostnadstaket också på ett allmännare plan att skära ner det serviceutbud som konsumenterna har till sitt förfogande, t.ex. att försvåra utbudet av i synnerhet sådana kortkrediter som åtföljs av olika tilläggstjänster, såsom mer heltäckande försäkringstjänster. På grund av kreditkostnadstaket kan det bli svårare att lämna samerbjudanden t.ex. på så sätt att räntetak eller låneskyddsförsäkring erbjuds i samband med krediten. Till denna del bör det dock noteras att sådana tjänster huvudsakligen är knutna till bostadskrediter, vilka enligt förslaget inte ska omfattas av bestämmelserna om ett kreditkostnadstak när realsäkerhet har ställs som säkerhet för dem.

Hur de strikta kostnadsbegränsningarna de facto inverkar på räntenivån i fråga om de krediter som beviljas efter lagens ikraftträdande och vars effektiva räntor för närvarande är moderata och som utnyttjas också av flera sådana konsumenter som inte har skuldproblem, kan man dock inte veta exakt på förhand, eftersom det i sista hand är kreditgivaren som beslutar om räntenivån. Detsamma gäller vilka konsekvenser reformen har för konsumentens möjligheter att vidta på egna beslut baserade åtgärder gällande krediten samt vilka konsekvenser den har på sortimentet av tilläggsprodukter. Om t.ex. räntorna stiger, är alternativet att höjningen riktar sig särskilt till de låntagare vars kreditrisk är större än normalt, eller att den riktar sig till alla låntagare. Med beaktande av konkurrensfaktorer bör det förstnämnda alternativet anses troligare. Det är också möjligt att det sist och slutligen inte fattas beslut t.ex. om begränsning av olika åtgärder ens i nya avtal av kundserviceskäl. Det är därför möjligt att reformens konsekvenser för krediter med en mer moderat effektiv ränta sist och slutligen blir mindre ur konsumenternas synvinkel än vad som uppskattats ovan.

Det är omöjligt att ge en exakt uppskattning i euro eller procent av vilka konsekvenser prisregleringen får för priserna på krediterna, i synnerhet av den anledningen att prisregleringsmodellen ändras. Man kan inte heller av den effektiva räntan för krediten som sådan sluta sig till vilket kreditkostnadsbelopp konsumenten de facto ska betala, eftersom detta delvis beror på konsumentens egna åtgärder. Enligt statistik från Finlands Bank var den avtalade årliga räntan i februari 2018 mellan i Finland verksamma kreditinstitut och finska hushåll i genomsnitt 5,13 procent för andra krediter utan säkerhet än konto- och kortkrediter, i genomsnitt 2,67 procent för andra krediter med säkerhet än konto- och kortkrediter och i

genomsnitt 6,64 procent för konto- och kortkrediter. Motsvarande statistiska uppgifter finns inte för andra än kreditinstitut, men de snabblåneföretag som har den största omsättningen tar ut krediträntor på mellan 0 procent till över 100 procent.

När man bedömer reformens konsekvenser ur den effektiva räntans synvinkel kan man konstatera att rätten att trots bestämmelserna om ett kreditkostnadstak kräva minst 5 euro som andra kreditkostnader än ränta innebär att den effektiva räntan för en kredit enligt kreditavtalet i de allra minsta och kortfristigaste krediterna i fortsättningen kan vara större än vad som skulle vara tillåtet med stöd av den nuvarande räntetaksbestämmelsen som är knuten till den effektiva räntan. Om det t.ex. beviljades en engångskredit på 100 euro för 30 dagar, skulle den effektiva räntan för krediten med de nu föreslagna maximikostnaderna bli ca 140 procent. Denna effekt har man försökt minska med en minimikredittid på 30 dagar, som antas inverka också så att krediter för mindre än 30 dagar i praktiken inte beviljas. Det är dock så att den effektiva räntan ofrånkomligen blir hög vad beloppet beträffar i små krediter, även om kreditkostnaderna bedömda i euro blir förhållandevis små.

Enligt en utredning som konsumentombudsmannen gjorde 2016 ligger den effektiva räntan för snabblånen i deras nuvarande form allmänt taget över 100 procent eller rentav betydligt högre. Enligt en utredning av konsumentombudsmannen 2015 var den effektiva räntan mellan 13 och 28 procent i fråga om de största kreditinstitutens krediter på 1 500—2 000 euro utan säkerhet. I och med reformen blir den effektiva räntan för krediter på fler tusen euro och i långfristiga krediter uppskattningsvis 35—45 procent både för annuitetslån och för lån med jämna rater. Den effektiva räntan beror dock slutligen på villkoren i kreditavtalet. I fråga om krediter på t.ex. 2 000 euro, som har beviljats för två år, innebär detta kostnader på ca 2 800 euro sammanlagt. Vid långa lånetider är de maximala beloppen i euro självfallet betydligt högre. När t.ex. en kredit på 20 000 euro beviljas för 15 år, blir totalkostnaderna beräknade enligt maximibeloppen ca 90 000 euro.

Prisregleringen väntas avsevärt minska också uttag av ränta för kreditkostnaderna, eftersom möjligheterna till detta på grund av bestämmelserna om kreditkostnadernas maximibelopp är mer begränsade i framtiden. Ändringen väntas bli positiv för konsumenterna, eftersom bestämmelserna också till denna del kan förtydliga prissättningen av krediterna och på så sätt förbättra konsumentens möjligheter att få en bild av vad krediten de facto kostar honom eller henne.

Det föreslagna räntetaket och framför allt det tak som föreslås för andra kreditkostnader innebär att det behövs uppdatering av det material som ges kunderna samt ändringar också i kreditgivarnas informationssystem, och att det behöver skapas ett uppföljningssystem i syfte att säkerställa att de kreditkostnader som tas ut hos konsumenten under kreditförhållandet inte överskrider de tillåtna gränserna. Hur omfattande åtgärder ändringen kräver av kreditgivarna är i hög grad beroende av deras egna affärsmässiga beslut och t.ex. av hur kreditgivarna i framtiden prissätter sina kreditprodukter. Ju mindre en kreditgivare försöker ta ut priset för krediten av konsumenten i form av andra kreditkostnader än som ränta för den utnyttjade krediten, desto lättare är det att iakttä bestämmelserna. Det är i varje fall troligt att de engångskostnader som kreditgivarna förorsakas av ändringen kan vara betydande. Ett företag inom snabblånebranschen bedömer att företaget kommer att förorsakas kostnader på 50 000 euro till följd av att konsumentkrediterna börjar omfattas av den nya regleringen. Kostnaderna uppkommer på grund av behövliga tekniska ändringar och behoven att informera kunderna. Finanssiala ry har däremot för kreditinstitutens del gett en riktgivande bedömning enligt vilken de IT-kostnader som reformen förutsätter kommer att uppgå till minst 7 miljoner euro för de medlemsföretag som deltog i bedömningen. De medlemmar som lämnat uppgifter för bedömningen utgör ca 35 procent av det totala kreditbestånd som beviljats andra än finansinstitut. Kreditbeståndet innehåller också företagskrediter.

De totala effekterna för dessa medlemsföretag i Finanssiala ry beräknas uppgå till sammanlagt ca 20 miljoner euro per år på grund av reformen. Enligt Finanssiala ry fördelar sig kostnaderna ojämnt mellan företagen, och de är vanligen högre i större företag. Effekterna är också större i de företag som proportionellt sett har mer affärsverksamhet med kort, eftersom något under hälften (ca 7 miljoner euro) av de årliga ekonomiska konsekvenserna kommer att gälla kortkrediter och mindre limitkrediter. Av detta belopp hänför sig ca 4,5 miljoner euro till förluster som förorsakas av transaktionskostnader, såsom kontantuttag och kostnader för valutaväxling. Något över 10 procent, dvs. drygt två miljoner av de årliga ekonomiska konsekvenserna består för sin del av konsumentkrediter med en bostad som säkerhet, såsom lån för totalrenovering, på grund av förlorade uppläggningsprovisioner i samband med dem. Ca 15 procent, dvs. knappt 3 miljoner euro, består av konsekvenserna för konsumentkrediter utan säkerhet som beviljas som engångskrediter och ca 10 procent, dvs. ca två miljoner euro, för vissa andra krediter, såsom studielån. Enligt uppgift från Finanssiala ry har siffrorna beräknats med antagandet att räntenivån inte höjs utan hålls på nuvarande nivå. Enligt Finanssiala ry har dessutom en del av de banker som bedömt kostnaderna till vissa delar inkluderat också kostnader för betalningspåminnelse samt dröjsmålsränta i årskostnaderna, även om de inte omfattas av den föreslagna regleringen.

De nya bestämmelserna om prisreglering kommer att innebära en förbättring för konsumenterna jämfört med nuläget, eftersom regleringen allmänt sett väntas göra priset på krediterna skäligare men också klargöra prissättningen märkbart jämfört med nu. Det att prisregleringsmodellen byts ut från en modell som bygger på den effektiva räntan för krediten till en modell som begränsar räntan för krediter och andra kreditkostnader separat innebär också att det blir lättare för konsumenten i framtiden att själv ta reda på om de kostnader som tas ut av konsumenten är lagenliga. Fördelen med den nya prisregleringsmodellen är för konsumenternas del också att modellen beaktar de faktiska kreditkostnaderna, vilket den nuvarande modellen inte gör.

Enligt en del bedömningar kommer regleringen dock att innebära att utbudet av små och kortfristiga krediter efter reformen inte längre är affärsmässigt lönande och att sådana inte längre kommer att bjudas ut till konsumenterna. Enligt dessa bedömningar kommer den ändring som gäller prisregleringen att leda till att det börjar bjudas ut större krediter med längre kredittid till konsumenterna eftersom då också mer kreditkostnader kan tas ut. För att minska sistnämnda risk har det i propositionen föreslagits en övre gräns också för de årliga kreditkostnader som tas ut för den utnyttjade krediten utöver räntan. Situationen måste dock följas till denna del och nya lagstiftningsåtgärder vid behov vidtas i synnerhet för att effektivisera efterlevnaden av bedömningen av kreditvärdigheten.

Med beaktande av den kreditrisk som hänger samman med stora krediter är det inte heller troligt att alla de konsumenter som för närvarande beviljas krediter på 2 000—3 000 euro kommer att få märkbart större krediter i framtiden. Tvärtom är det möjligt att en mängd konsumenter på grund av reformen inte längre beviljas kredit. Detta kan i vissa fall innebära att konsumenten inte klarar av att betala sina övriga skulder. På längre sikt är det dock också i konsumentens intresse att konsumenten inte beviljas en kredit som han eller hon inte klarar av att betala tillbaka och krediten bara är ett sätt att låta bli att ta itu med skuldproblemen. Det positiva med att skuldspiralen bryts tidigare är att skuldbeloppen inte växer sig lika stora som då skuldspiralen fortgår längre. Kontroll över hur skuldbeloppen ökar kan också inverka positivt på förutsättningarna att sköta skuldproblemen.

Även den begränsning som gäller kostnader som tas ut för förlängning av betalningstiden kan inverka avsevärt på de kostnader som kreditgivarna tar ut för dessa åtgärder. Prissättningen inom branschen är brokig i detta avseende. En del av kreditgivarna tar ut kostnader för förlängning av betalningstiden som är på samma nivå som det nu föreslagna pristaket. Hos en

del kreditinstitut och andra kreditgivare är de kostnader som tas ut för förlängning av betalningstiden däremot betydligt större än vad som föreslås nu. Ändringen innebär att de kostnader som tas ut hos konsumenten för förlängning av betalningstiden ska stå i lämplig proportion till de kostnader som en konsument som försummar sina betalningar förorsakas av ett kortare betalningsdröjsmål. Å andra sidan är det också möjligt att kreditgivarna på grund av ändringen blir mindre benägna att bevilja konsumenterna förlängning av betalningstiden, eftersom de kostnader som i framtiden får tas ut för detta kommer att vara betydligt mindre än förr. Även om detta i vissa fall kan innebära en negativ förändring ur konsumenternas synvinkel jämfört med nuläget, är det i sista hand också till konsumentens fördel att betalningstiden inte förlängs och kostnaderna för konsumenten därmed samtidigt stiger i de fall då det de facto inte kommer att finnas förutsättningar för återbetalning av krediten ens efter en förlängning. Eftersom bestämmelsen blir tillämplig på sådan förlängning av betalningstiden som sker efter det att lagen trätt i kraft också när kreditavtalet har ingåtts före ikraftträdandet, innebär ändringen att kreditgivarna till denna del ska uppdatera prisvillkoren också i gällande avtal så att de överensstämmer med lagen.

De striktare bestämmelserna om påföljder vid brott mot prisregleringen väntas förbättra konsumentens ställning, eftersom bestämmelserna kan leda till att efterlevnaden av prisregleringen effektiviseras. För kreditgivarna kan de strikta bestämmelserna å andra sidan innebära att de eventuellt förlorar sin rätt att ta ut kreditkostnader även när brottet mot bestämmelserna har skett av misstag. Det bör dock beaktas att kreditgivaren är en yrkesmässig aktör som i praktiken utarbetar de standaravtalsvillkor som tillämpas i kreditförhållanden och även svarar för villkorens lagenlighet. Även regionförvaltningsverket har i samband med tillsynen över lagen om registrering av vissa kreditgivare och kreditförmedlare gjort bedömningen att kreditgivaren bär ansvaret för att de automatiserade system som denne eventuellt utnyttjar i kreditgivningen fungerar så att åtgärderna överensstämmer med lag och god kreditgivningssed. Att notera är dessutom att man i hovrättspraxis i enlighet med vad som sagts ovan ansett att brott redan mot den nuvarande bestämmelsen om räntetak kan innebära att kreditkostnaderna som helhet förkastas. Genom att ha en enkel och klar struktur på prissättningen kan kreditgivaren försäkra sig om att räntetaket eller taket för andra kreditkostnader inte överskrids. Risker för situationer som ger rum för tolkning är också i den nu föreslagna prisregleringsmodellen mindre än i den modell som bygger på den effektiva räntan för krediten.

Konsekvenserna av andra förslag

Det att person-till-person-lån som näringsidkare förmedlar till en konsument i räntelagen likställs med en konsumentkredit och i indrivningslagen med en konsumentfordran förbättrar ställningen för en gäldenär som lyft ett sådant lån, eftersom denne i och med reformen vid betalningsdröjsmål får samma skydd mot höga krav på dröjsmålsränta och indrivningskostnader som en gäldenär som har någon annan konsumentkredit. Ändringen förutsätter att förmedlare av person-till-person-lån i praktiken går igenom sina nuvarande avtalsvillkor och säkerställer att dessa inte innehåller villkor som står i strid med tvingande bestämmelser i räntelagen eller indrivningslagen. På motsvarande sätt ska företag som sköter indrivning av sådana krediter se till att bestämmelserna om konsumentfordran efter lagens ikraftträdande iakttas vid indrivningen av person-till-person-lån som en näringsidkare förmedlar till en konsument. Ändringen begränsar självfallet vilka kostnader som tas ut vid betalningsdröjsmål av en gäldenär som tagit ett person-till-person-lån. Den praktiska effekten av ändringen antas dock bli liten, eftersom flera indrivningsbyråer enligt uppgift från Perimistoimistojen Liitto ry redan har tillämpat bestämmelserna om konsumentfordran på sådana lån, även om det inte förutsatts i lagstiftningen.

Förslaget om att det i stämningsansökan ska ges exaktare information än tidigare om en konsumentkredit kommer att påverka såväl kreditgivarnas som indrivningsbyråernas ställning. Indrivningsbyråerna ska i framtiden be kreditgivarna om uppgifter om det kreditbelopp och den kreditgräns som anges i kreditavtalet, den effektiva räntan på krediten enligt kreditavtalet samt om kreditavtalets giltighetstid samt huruvida kreditavtalet har upprättats i den form som lagen förutsätter. I praktiken förutsätter detta ändringar i såväl kreditgivarnas som indrivningsbyråernas system för att uppgifterna i fråga automatiskt ska kunna fogas till stämningsansökan. Enligt en grov bedömning av Suomen Perimistoimistojen Liitto ry kommer indrivningsbyråernas kostnader för systemändringarna att uppgå till sammanlagt ca 80 000—100 000 euro om man ser till hela branschen. Å andra sidan väntas ändringen minska domstolarnas behov att be kändandena om ytterligare utredning genom en uppmaning att komplettera stämningsansökan, vilket minskar arbetet för kreditgivarna och indrivningsbyråerna.

Ett klargörande av att krediträntan avser den årliga räntan medför kostnader för sådana kreditgivare som för närvarande uppger krediträntan som något annat än den årliga räntan. Kostnaderna beräknas bli små. Det bör dessutom observeras att bestämmelserna enligt vad som sagts ovan motsvarar marknadsdomstolens nuvarande tolkningspraxis. Ur konsumenternas synvinkel innebär ändringen en positiv utveckling, eftersom ändringen kan leda till förbättrad transparens på marknaden.

En ändring enligt vilken ett oskäligt avtalsvillkor enligt huvudregeln enbart ska strykas i stället för att jämkas även när det är fråga om ett standardavtalsvillkor som faller utanför tillämpningsområdet för direktivet om oskäliga villkor, kan ha konsekvenser inte bara för kreditgivarna utan också för andra näringsidkare, eftersom regleringen ska gälla alla sådana i konsumentskyddslagen avsedda oskäliga avtalsvillkor som har utarbetats i förväg utan att konsumenten har kunnat påverka deras innehåll. Eftersom den föreslagna regleringen i fråga om de villkor som omfattas av tillämpningsområdet för direktivet om oskäliga villkor redan motsvarar nuvarande rättspraxis, kommer ändringen i praktiken att ha konsekvenser för de situationer där det är fråga om ett sådant oskäligt standardvillkor som inte omfattas av direktivet i fråga. I praktiken kan bestämmelsen ha verkningar t.ex. i en sådan situation då domstolen i ett summariskt tvistemål på basis av konsumentens motstånd tar ställning till oskäligheten i ett standardvillkor och anser att ett i och för sig klart och begripligt formulerat prisvillkor är oskäligt, eftersom följden då i princip blir att villkoret ska strykas helt. Reformen kan förhindra att oskäliga standardavtalsvillkor används, och kan därmed ha positiva konsekvenser för konsumenterna. Reformen väntas få positiva konsekvenser också med tanke på konsumenternas likabehandling.

5 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Enligt uppdraget skulle det utarbetas ett utkast till en regeringsproposition om bestämmelser som behövs för att minska skuldproblem förorsakade av dyra konsumentkrediter. Till stöd för arbetet tillsatte justitieministeriet den 20 april 2018 en uppföljningsgrupp. Företrädare i gruppen var finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Helsingfors hovrätt, Helsingfors tingsrätt, Vanda tingsrätt, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Finansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket, Finlands Näringsliv EK, Finanssiala ry, Centralhandelskammaren, Institutet för kriminologi och rättspolitik, Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry, Luottomiehet — Kreditmännen ry, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry, Finlands Advokatförbund, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry, Suomen tuomariliitto — Finlands domareförbund ry, Företagarna i Finland rf, Garanti-Stiftelsen, Vertaislainayhdistys ry, Ferratum Finland Oy, IPF Digital Finland Oy, Lainaamo Oy, OP Gruppen, S-Banken Ab, Suomen Asiakastieto Oy, Tact Finance Oy och 4finance Oy.

Dessutom gavs Bank Norwegian AS och Monobank ASA tillfälle att delta i uppföljningsgruppens verksamhet. Uppföljningsgruppen sammanträdde fyra gånger före remissbehandlingen.

Justitieministeriet bad 51 myndigheter och sammanslutningar yttra sig om utkastet till regeringsproposition via tjänsten utlåtande.fi. Av dem gav 41 ett utlåtande. Dessutom gav fem andra instanser ett utlåtande. Ett sammandrag av utlåtandena har sammanställts på justitieministeriet (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 45/2018). Också uppföljningsgruppen har sammanträtt en gång för att gå igenom remissvaren.

Åsikterna om förslaget att ändra räntetaksmodellen från en modell som bygger på den effektiva räntan för krediten till en modell som separat begränsar räntan och andra kreditkostnader var delade. En del av remissinstanserna understödde den nya modellen och ansåg den klarare och mer genomskinlig än den nuvarande, medan en del motsatte sig den föreslagna modellen framför allt till den del regleringen skulle begränsa kreditgivarens möjligheter att ta ut sina verkliga kostnader av konsumenten som andra kreditkostnader. En del remissinstanser fann också den föreslagna prisregleringen komplicerad. I synnerhet domstolarna framhävde behovet att få så automatiska informationssystem som möjligt, för att manuella kalkyler inte ska behöva göras i tingsrätterna. En del av företrädarna för näringslivet ansåg att man i stället för den föreslagna modellen bör hålla sig till den nuvarande modellen som bygger på den effektiva räntan och såsom nu binda den till referensräntan.

I begäran om utlåtande efterfrågades separat remissinstansernas synpunkter på huruvida kreditkostnadsgränsen ska graderas så att mer kostnader skulle få tas ut under det första året än under senare år. Till denna del var åsikterna delade, och inte heller de aktörer som företrädde kreditgivarna var eniga om saken. För att regleringen ska vara så enkel som möjligt har det inte lagts fram något förslag om gradering i propositionen.

Också i fråga om tillämpningsområdet för prisregleringen var åsikterna delade. Majoriteten av remissinstanserna understödde förslaget enligt vilket bostadskrediter med en bostad som säkerhet inte ska omfattas av tillämpningsområdet för prisregleringen. En del remissinstanser, i huvudsak aktörer som företräder näringslivet, ansåg emellertid att tillämpningsområdet bör begränsas mer än vad som föreslagits för att regleringen inte ska försvåra utbudet av sådana krediter som inte har förorsakat några särskilda problem. Under den fortsatta beredningen gjordes bedömningen att en begränsning av tillämpningsområdet för prisregleringen t.ex. så att konsumentkrediter med säkerhet som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. lämnas utanför tillämpningsområdet för prisregleringen, skulle försämra regleringens effektivitet avsevärt. En likadan risk har dock inte ansetts föreligga i det fall att även andra bostadskrediter med realsäkerhet utöver bostadskrediter med en bostad som säkerhet skulle lämnas utanför prisregleringens tillämpningsområde, och undantaget i fråga om bostadskrediter har därför under beredningsskedet utvidgats i enlighet med detta. Ändringen skapar klarhet i regleringen med tanke på den som bjuder ut en bostadskredit, eftersom den regleringsram som då blir tillämplig inte är beroende av vilket slags realsäkerhet som ställs för bostadskrediten.

Remissinstansernas åsikter var delade också när det gäller frågan huruvida bestämmelserna om ett kreditkostnadstak efter en viss övergångstid ska utvidgas till gälla avtal om fortlöpande kredit som har ingåtts före lagens ikraftträdande. I synnerhet myndigheterna understödde retroaktivitet. Konkurrens- och konsumentverket ansåg att retroaktivitet skulle vara viktigt för att målet med regleringen ska uppnås, eftersom det i annat fall finns en risk för att särskilt gäldenärer i en svagare position kan förvärpa sin skuldsituation ytterligare under flera år till genom ytterst dyra gamla kreditprodukter. Det kan nämligen vara svårt för denna konsumentgrupp att få och att konkurrensutsätta nya förmånligare kreditprodukter.

Konkurrens- och konsumentverket ansåg att en sådan lösning inte skulle vara oskälig heller för kreditgivarna, eftersom dessa i sista hand, med stöd av bestämmelserna i konsumentskyddslagen, har möjlighet att säga upp en kreditstock de inte vill fortsätta. Företrädarna för domstolsväsendet hade delade meningar om retroaktiviteten, men i synnerhet näringslivets företrädare förhöll sig mycket kritiska till en retroaktiv reglering. Retroaktivitet ansågs oskälig ur kreditgivarnas synvinkel och antogs leda till oönskade resultat också för konsumenterna, om en stor del av de nuvarande kreditavtalen måste sägas upp. Enligt en grov uppskattning som ett företag inom snabblånebranschen lade fram för justitieministeriet skulle detta drabba ca 200 000 gällande avtal som ingåtts av företag inom snabblånebranschen. Enligt företaget skulle det vara befogat att säga upp ca hälften av dem om regleringen tillämpades retroaktivt.

Det föreslås inte att regleringen om ett kreditkostnadstak ska vara retroaktiv till någon del. Den nya regleringen inverkar avsevärt redan på strukturen på prissättningen av krediterna, och att föreslå en sådan ändring retroaktivt ansågs inte skäligt med tanke på kreditgivarna särskilt till den del regleringen i avsevärd grad inverkar även på de krediter som inte är förknippade med särskilda problem. Om ett kreditavtal enligt den nya modellen blir förmånligare för konsumenten, ska denne ha möjlighet att säga upp sitt gamla kreditavtal och ansöka om en ny kredit. I det fall att en förmånligare kredit inte kan fås av skäl som beror på konsumenten, kan de negativa effekterna av att avhålla sig från retroaktivitet minskas av att de avtal som gäller fortlöpande kredit, enligt uppgift från företrädare för snabblånebranschen, i genomsnitt är aktiva endast några år.

Under den fortsatta beredningen har bestämmelsen om prisreglering ändrats i syfte att förenkla regleringen så att beloppet av andra kreditkostnader ska beräknas enligt samma procenttal oberoende av kreditbeloppet eller kreditgränsen. Utöver detta har det i propositionen tagits in en minimikredittid med tanke på de situationer då det kan avtalas om ett belopp av 5 euro för andra kreditkostnader. Under den fortsatta beredningen har det också gjorts andra mindre ändringar i bestämmelsen i syfte att göra regleringen klarare.

Vissa remissinstanser ansåg det behövligt att sätta ett absolut kreditkostnadstak t.ex. så att kreditkostnaderna aldrig får överstiga kreditens kapital. Frågan om att sätta ett sådant tak dryftades under den fortsatta beredningen. Inom den givna tidtabellen var det dock inte möjligt att finna ett genomförbart sätt att föreskriva om ett sådant tak framför allt i fråga om fortlöpande krediter. Dessutom ansåg flera remissinstanser det viktigt att ett positivt kreditupplysningsregister införs i Finland. Enligt vad som konstaterats ovan utreds frågan på justitieministeriet.

Den ändring som föreslogs i rättegångsbalken och enligt vilken domstolen i större utsträckning än tidigare på tjänstens vägnar ska beakta i synnerhet oskälighet i ett avtalsvillkor, skapade också delade meningar bland remissinstanserna. Flera myndigheter samt Konsumentförbundet understödde förslaget, men en del av domstolarna och vissa andra remissinstanser ansåg det inte befogat att ändra regleringen i större utsträckning än vad beslutspraxis vid EU-domstolen förutsätter. I synnerhet de aktörer som företräder domstolsväsendet ansåg att den ökning av arbetsmängden som reformen innebär för domstolarna har uppskattats i underkant. En del av remissinstanserna påpekade att de summariska tvistemålen, när de föreslagna ändringarna genomförs, i avsevärd grad i tingsrätterna kommer att överföras till rättskipningspersonalen för avgörande och att domstolarnas resurser därför måste utökas.

Vid den fortsatta behandlingen frångicks det tillägg som planerats i rättegångsbalken. En fördel med ändringen skulle ha varit att domstolen i och med den, oberoende av klarheten i avtalsvillkoren (se HD 2015:60), på tjänstens vägnar skulle ha ingripit också i oskäliga

prisvillkor i krediter som redan existerar och således faller utanför den nya prisregleringen. Ändringen skulle ha haft positiva konsekvenser också med tanke på klarheten i systemet och konsumenternas likabehandling. Dessutom skulle ändringen ha inneburit att domstolen regelrätt skulle ha kunnat ingripa också i sådana oskäligen kostnadsyrkanden som det nya kreditkostnadstaket inte är tillämpligt på t.ex. av den anledningen att kostnaderna inte motsvarar definitionen på kreditkostnader. En negativ följd av ändringen skulle dock ha varit att mål som behandlas i summariskt förfarande åtminstone under ett visst övergångsskede i avsevärd utsträckning skulle ha flyttats över från kanslipersonalen till rättskipningspersonalen, dvs. tingsnotarierna och tingsdomarna, för avgörande, vilket skulle ha medfört betydande kostnadsverkningar för domstolarna. Det ansågs därför inte möjligt att genomföra reformen i detta sammanhang.

De ändringar som hade föreslagits i konsumentskyddslagens kapitel om jämkning och tolkning av avtal delade åsikterna både för och emot. Flera myndigheter och vissa andra instanser ansåg det motiverat att ändra regleringen på föreslaget sätt, medan flera andra, i huvudsak instanser som företräder näringslivet ansåg att regleringen inte bör ändras i större utsträckning än vad direktivet om oskäligen villkor förutsätter. Även konsumenttvistnämnden förhöll sig kritisk till en ändring av regleringen i föreslagen form i synnerhet av den anledningen att en skärpning av påföljderna enligt nämndens bedömning kan höja tröskeln för att ingripa i oskäligen prisvillkor. Vid den fortsatta beredningen gjordes bedömningen att en klar reglering och likabehandling av konsumenterna talar för att regleringen ändras i större utsträckning än vad direktivet förutsätter. I syfte att undvika missförstånd har man dock i motiveringen till bestämmelsen klarare bl.a. försökt föra fram att skärpningen endast gäller villkor vars innehåll konsumenten inte kunnat påverka, och således inte t.ex. prisvillkor som förhandlats fram separat av näringsidkaren och konsumenten gemensamt.

Utöver vad som sagts ovan har det under den fortsatta beredningen gjorts andra kompletteringar och preciseringar i propositionen utifrån remissvaren. Även konsekvensbedömningen i propositionen har utvecklats vidare. Även med anledning av det utlåtande som rådet för bedömning av lagstiftningen gett om utkastet till proposition har propositionen kompletterats i den mån detta varit möjligt utifrån den statistik och övriga information som funnits tillgänglig.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Konsumentskyddslagen

4 kap. Jämkning och tolkning av avtal

1 §. Om ett villkor i ett avtal är oskäligt mot konsumenten eller om tillämpningen av det skulle leda till oskälighet, kan villkoret i enlighet med vad som föreskrivs i gällande 4 kap. 1 § 1 mom. jämkas eller lämnas utan avseende. I bestämmelsen föreslås en begränsning i kapitlets 2 §, enligt vilken ett oskäligt villkor i regel ska lämnas helt utan avseende, när det är fråga om ett avtalsvillkor som omfattas av tillämpningsområdet för paragrafen i fråga. Av denna anledning fogas det till 1 § 1 mom. en hänvisning till 2 § i kapitlet. I övrigt motsvarar paragrafen den gällande lagen. För klarhetens skull kan det konstateras att omnämmandet av avtal som avses i konsumentskyddslagen även inbegriper avtal om person-till-person-lån till den del de har likställts med konsumentkrediter i lagens 7 kap.

2 §. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar den gällande lagen.

Ett villkor som är oskäligt eller vars tillämpning skulle leda till oskälighet, ska enligt huvudregeln i 3 mom. lämnas utan avseende. Detta avviker från den gällande lagen, enligt vilken ett oskäligt villkor också kan jämkas så att det ersätts med ett skäligt villkor. Den föreslagna ändringen bygger delvis på artikel 6.1 i direktivet om oskäliga villkor och EU-domstolens etablerade beslutspraxis i fråga om den.

Det är skäl att notera att bestämmelsen i enlighet med paragrafens 1 mom. och artikel 3 i det bakomliggande direktivet om oskäliga villkor ska tillämpas endast på ett avtalsvillkor som har utarbetats i förväg utan att konsumenten har kunnat påverka dess innehåll. Till skillnad från direktivet om oskäliga villkor ska 3 mom. tillämpas i sådana fall också på beskrivningen av avtalets huvudföremål samt förhållandet mellan pris och ersättning å ena sidan och å andra sidan sålda tjänster eller varor, även i de fall då villkoren är klart och begripligt formulerade.

Momentet ska dessutom innehålla en bestämmelse som delvis motsvarar gällande 3 mom. och som likaså bygger på artikel 6.1 i avtalet om oskäliga villkor och enligt vilken ett avtal på grund av ett oskäligt villkor inte får jämkas till övriga delar. Momentet har i sin nuvarande form begränsats till att endast gälla situationer då ett sådant på förhand utarbetat villkor jämkas som i strid med god sed leder till en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter till konsumentens nackdel. Begränsningen har byggts på definitionen av oskälighet i artikel 3.1 i direktivet. Den definition av oskälighet som finns i direktivet om oskäliga villkor och där det alltså också förutsätts att villkoret står i strid med god sed, skiljer sig dock inte utifrån rättspraxis nämnvärt från vad som av tradition förstås med oskälighet även nationellt. Av denna anledning stryks begränsningen som onödig.

Även om huvudregeln säger att ett oskäligt villkor endast ska lämnas utan avseende, kan jämkning av avtalet genom att ett eller flera villkor ändras dock undantagsvis komma i fråga när avtalet annars inte kan förbli i kraft, dvs. när avtalet annars måste förordnas att förfalla. En sådan situation kan föreligga när ett oskäligt villkor är av så stor betydelse i avtalsförhållandet att avtalet utan det saknar rimligt innehåll. Som exempel kan nämnas ett villkor enligt vilket säljaren får bestämma varans pris och de övriga avtalsvillkoren vid tidpunkten för överlåtelsen av varan. Ett avtal kan dock inte förordnas att förfalla enbart på den grunden att balansen i

avtalsförhållandet ändras till näringsidkarens nackdel på grund av att villkoret lämnas utan avseende och avtalet till övriga delar som sådant förblir i kraft.

EU-domstolen har tagit ställning till tolkningen av det direktiv om oskäligen villkor som ligger till grund för bestämmelsen t.ex. i målet Kásler och Káslerné Rábai C-26/13, EU:C:2014:282. I domen ansågs det att den nationella domstolen, med tillämpning av avtalsrättens principer, fick ogiltigförklara det oskäligen villkoret och ersätta det med en utfyllnadsregel i nationell rätt, när en sådan ogiltigförklaring i princip skulle medföra att det kvarstående lånebeloppet omedelbart förfaller till betalning i en omfattning som riskerar att övergå konsumentens ekonomiska resurser, och därmed drabba konsumenten snarare än näringsidkaren.

För klarhetens skull kan det konstateras att om ett avtal på grund av ett oskäligt villkor inte kan förbli i kraft ens genom jämkning av ett eller flera villkor i avtalet, kan avtalet enligt 4 kap. 1 § 2 mom. förordnas att förfalla.

7 kap. Konsumentkrediter

6 §. Kreditkostnader och ränta. Paragrafens 1—3 mom. motsvarar i sak den gällande lagen.

Paragrafens 4 mom. är nytt. Det innehåller en definition av kreditränta. Avsikten är att klargöra att det med kreditränta avses den årliga räntan. Det är fråga om en sådan procentuell rörlig räntesats som avses i momentet när räntan är bunden till referensräntan. Definitionen motsvarar den definition av kreditränta som finns i artikel 3 led j i konsumentkreditdirektivet.

17 a §. *Kreditkostnadernas maximibelopp.* I den gällande bestämmelsen om räntetak anges en övre gräns för kreditens effektiva ränta enligt kreditavtalet. Vid beräkning av den effektiva räntan beaktas krediträntan och andra kreditkostnader som tas ut av konsumenten.

Det föreslås att bestämmelserna i 1 mom. ändras så att det i stället för en gräns för kreditens effektiva ränta enligt kreditavtalet anges en övre gräns för den kreditränta som konsumenten ska betala för krediten. En definition av kreditränta finns i det föreslagna 7 kap. 6 § 4 mom. Gränsen föreslås bli 30 procent. Om krediträntan enligt avtalet är bunden till referensräntan, ska kreditgivaren eller, beroende på fallet, kreditförmedlaren försäkra sig om att krediträntan inte överstiger räntetaket ens i det fall att referensräntan stiger.

I 2 mom. begränsas rätten att avtala om andra kreditkostnader som konsumenten ska betala än räntan för krediten. Den övre gränsen för räntan anges alltså i det föreslagna 1 mom. Beloppet av de andra kreditkostnader som konsumenten ska betala får enligt 2 mom. per dag inte överstiga 0,01 procent av det kreditbelopp eller den kreditgräns som anges i kreditavtalet under kreditavtalets giltighetstid.

Det kreditbelopp eller den kreditgräns som ligger till grund för beräkning av kreditkostnadernas maximibelopp ska också de facto kunna utnyttjas av konsumenten. Som kringgående av bestämmelserna anses t.ex. att kreditgränsen skenbart sätts mycket högt men så att konsumentens rätt att utnyttja krediten begränsas genom avtalsvillkor, även om giltig grund för en sådan begränsning saknas. Åtminstone äventyrande av en säker användning av kreditkortet eller de övriga grunder som nämns i 57 § 1 mom. i betaltjänstlagen (290/2010) kan betraktas som giltig grund.

Det tak i fråga om krediträntan som ingår i paragrafen gäller den ränta som enligt avtalet tas ut för en utnyttjad kredit, och bestämmelserna kan inte kringgåas t.ex. genom att kreditkostnaderna kapitaliseras och den summa på vilken kreditränta tas ut på så sätt fås att växa. Eftersom de maximala kreditkostnader som anges i 2 mom. bestäms enligt

kreditbeloppet eller kreditgränsen i kreditavtalet, kan inte heller den bestämmelse som ingår i 2 mom. kringgås så att kreditkostnaderna adderas till dessa summor, vilket skulle vara ett sätt att försöka inverka höjande på den summa på basis av vilken det i 2 mom. avsedda största tillåtna beloppet kreditkostnader beräknas. De bestämmelser som ingår i 1 och 2 mom. utgör i sig inget hinder för att avtala om att ränta tas ut också för kreditkostnaderna. En eventuell ränta ska dock beaktas som en del av de kreditkostnader som avses i 2 mom. och det ska säkerställas att gränsen för deras maximala belopp inte överskrids.

Paragrafens 3 mom. innehåller ett undantag gällande 2 mom. med tanke på de situationer då bestämmelserna i 2 mom. skulle leda till att maximibeloppet av andra kreditkostnader skulle bli mindre än 5 euro under kreditavtalets giltighetstid. Oberoende av 2 mom. kan det då avtalas om ett belopp av 5 euro för andra kreditkostnader. Bestämmelserna har praktisk betydelse i fråga om mindre och kortfristiga krediter. För att bestämmelserna dock inte ska leda till oskäligt stora kreditkostnader när det är fråga om en mycket kortfristig kredit till ett lågt belopp, är en ytterligare förutsättning för att kunna avtala om en minimidebitering på 5 euro att kredittiden enligt avtalet omfattar minst 30 dagar. Om kredittiden enligt avtalet är kortare än så, ska 2 mom. tillämpas som sådant. För klarhetens skull kan det konstateras att om konsumenten utövar sin ångerrätt, har bestämmelserna om ersättning som då tas ut av konsumenten företräde framför de föreslagna bestämmelserna redan av den anledningen av de nämnda bestämmelserna bygger på direktiv.

Utöver detta föreskrivs det i momentet om maximibeloppet av andra kreditkostnader. De kan vara 150 euro per år. Denna gräns är av praktisk betydelse när maximibeloppet av andra kreditkostnader beräknade enligt 2 mom. överstiger 150 euro per år. En gräns behövs för att maximibeloppet av kreditkostnaderna inte ska bli oskäligt stort vid krediter till högre belopp. Samma gräns ska tillämpas också när det är fråga om en kredit där det helt saknas kreditgräns. För att krediten genuint ska betraktas som en kredit utan kreditgräns, krävs att konsumentens rätt att utnyttja krediten inte är begränsad genom avtalsvillkor, utom när det finns en giltig grund för en begränsning. Åtminstone äventyrande av en säker användning av kreditkortet eller de övriga grunder som nämns i 57 § 1 mom. i betaltjänstlagen kan betraktas som giltig grund.

Bestämmelsen i 2 mom. utgör inget hinder t.ex. för att det i ett avtal om fortlöpande kredit tas ut en årsavgift av konsumenten på förhand, förutsatt att beloppet av kreditkostnaderna beräknade per dag inte överstiger kreditkostnadernas maximibelopp. Om avgifter dock skulle ha tagits ut på förhand så att avgiften överstiger den tillåtna maximigränsen per dag, ska kreditgivaren vid uppsägning av avtalet dra av den del av kreditkostnaderna som hänför sig till den utnyttjade kredittiden från den fordran som återstår. I 3 mom. begränsas dessutom möjligheterna att ta ut kreditkostnader i förväg för en längre tid än ett år.

Med ett år avses en tidsperiod som inleds en viss dag, till en början den dag då kreditavtalet ingås, och avslutas den dag som föregår motsvarande dag det följande året. Om alltså ett kreditavtal ingås t.ex. den 15 juli, gäller gränsen för kreditkostnaderna tidsperioden mellan den dagen och den 14 juli följande år. Årets längd i år kan självfallet variera beroende på om det är skottår eller inte. Om förfallodagen för en faktura som gäller kreditkostnader infaller under den följande årsperioden, men konsumenten betalar fakturan före förfallodagen, beräknas kostnaderna trots det som kreditkostnader för den kommande årsperioden i enlighet med förfallodagen.

I 4 mom. föreskrivs det om påföljderna vid brott mot bestämmelserna om kreditkostnadernas maximibelopp. Om kreditgivaren eller kreditförmedlaren bryter mot det räntetak som avses i 1 mom. eller mot det kreditkostnadstak som anges i 2 och 3 mom., är konsumenten enligt förslaget inte skyldig att betala ränta eller andra kreditkostnader. För klarhetens skull är det

skäl att konstatera att det i det föreslagna 4 mom. inte tas ställning till uttag av andra kostnader än kreditkostnader, dessutom med beaktande av den begränsning som föreslås i 5 mom. Kreditkostnader definieras i 7 kap. 6 § 1 och 2 mom. Som kreditkostnader räknas t.ex. inte kostnader för det konto som används för skötseln av krediten, om öppnandet av kontot är frivilligt och kostnaderna har specificerats i avtalet. Som kreditkostnader räknas inte heller t.ex. avgifter som konsumenten måste betala till följd av ett eventuellt avtalsbrott eller kostnader för att ett kort förkommit. Huruvida de är adekvata bedöms separat med stöd av annan lagstiftning. Inte heller kostnader för förlängning av betalningstiden, om vilka det enligt förslaget ska föreskrivas separat i 7 kap. 17 b §, uppfyller i typfallet inte definitionen på kreditkostnader. Om man dock undantagsvis avtalar om förlängning av betalningstiden på så sätt att kostnaderna motsvarar definitionen på kreditkostnader, har det nu föreslagna kreditkostnadstaket företräde framför de föreslagna bestämmelserna i 7 kap. 17 b §. Inte heller kostnader för kompletterande tjänster som är knutna till kreditavtalet ska enligt definitionen räknas som kreditkostnader, om ett avtal om en kompletterande tjänst inte är en förutsättning för att krediten ska lämnas på de marknadsförda villkoren. Utanför definitionen av kreditkostnader faller därmed vanligen t.ex. kostnader för en valfri kompletterande tjänst utifrån vilken kreditgivaren sköter ansökan om inteckning och överföring av ett elektroniskt pantbrev. Möjligheten att kräva ett avtal om en kompletterande tjänst för att krediten ska lämnas på de marknadsförda villkoren begränsas av det förbud mot bindingsförfarande som anges i 7 kap. 13 a § i konsumentskyddslagen.

Det finns däremot skäl att notera att eftersom det föreslagna kreditkostnadstaket gäller kreditkostnader som de facto tas ut av konsumenten, ska t.ex. kostnader för att lyfta krediten anses vara sådana kreditkostnader som omfattas av den nu föreslagna regleringen oberoende av på vilket sätt konsumenten lyfter krediten. Vid beräkning av den effektiva räntan används däremot som antagande det vanligaste sättet att lyfta krediten i denna typ av kreditavtal, när det i kreditavtalet har avtalats om olika sätt att lyfta krediten och det tillämpas avgifter eller låneräntor av olika storlek på dem.

Om det i domstolen kommer fram att den avtalade krediträntan har överstigit räntetaket eller att de andra kreditkostnaderna fastställts till ett större belopp än tillåtet, ska domstolen enligt det föreslagna 4 mom. förkasta de yrkanden som gäller ränta och andra kreditkostnader som helhet även när kärandens yrkanden inte överskrider de föreskrivna gränserna. Om konsumenten vid brott mot bestämmelserna redan betalat ränte- eller andra kreditkostnader för krediten, ska konsumenten ha rätt att kräva att kreditgivaren eller kreditförmedlaren återbetalar dem.

Bestämmelsen inverkar inte på konsumentens skyldighet att betala tillbaka det kreditkapital som anges i kreditavtalet. Däremot återspeglar sig brott mot räntetaket i dröjsmålsräntans belopp, om det krävs dröjsmålsränta på krediten med stöd av 4 § 2 mom. i räntelagen.

De föreslagna bestämmelserna om kreditkostnadernas maximibelopp innebär inte att domstolen inte i enskilda fall med utgångspunkt i en helhetsbedömning skulle kunna anse att de villkor som gäller priset är oskäligen eller att det är fråga om ocker, även om den nu föreslagna regleringen har följts, utan bestämmelserna om kreditkostnadernas maximibelopp innebär endast en absolut övre gräns för kreditkostnaderna.

Enligt 5 mom. ska vissa avgifter som ingår i definitionen av kreditkostnader lämnas utanför bestämmelserna om andra kreditkostnader. Sådana är försäkringsavgifter för en försäkring som är en förutsättning för lämnande av kredit, om syftet med försäkringen är att trygga värdet på säkerheten för krediten. På grund av momentet ska de gränser som avses i 2 och 3 mom. och de påföljder för brott mot regleringen som anges i 4 mom. sålunda inte gälla t.ex.

försäkringsavgifter för en bilförsäkring som utgör förutsättning för beviljande av kredit för köp av ett fordon.

Om en kredit betalas tillbaka i förtid, ska enligt 6 mom. trots bestämmelserna om kreditkostnader 7 kap. 27 och 28 § tillämpas. Om förfallodagen för krediten tidigareläggs, tillämpas på motsvarande sätt trots dessa bestämmelser vad som föreskrivs i 35 § i kapitlet.

17 b §. Kostnader för förlängning av betalningstiden. Paragrafen är ny. Där begränsas rätten att ta ut kostnader av konsumenten för sådan flyttning av förfallodagen eller förlängning av kredittiden som görs innan fordran förfaller till betalning. Det måste självfallet ha avtalats med konsumenten om förlängning av betalningstiden och de kostnader som tas ut för detta för att kostnader överhuvudtaget ska kunna tas ut.

För tillämpningen av bestämmelsen saknar det betydelse vad den åtgärd eller det arrangemang som siktar på förlängning av betalningstiden kallas, utan det väsentliga är vilket syfte åtgärden de facto har. Bestämmelsen täcker därmed t.ex. kostnader som eventuellt tas ut för beviljande av amorteringsfria månader. Det saknar också betydelse om det avtalats om förlängning av betalningstiden redan vid den tidpunkt då avtalets ingicks eller först senare. Det högsta belopp som får tas ut för en sådan åtgärd är 5 euro. Det föreslagna maximibeloppet 5 euro ska täcka alla kostnader som kreditgivaren har för åtgärden, inklusive en eventuell bekräftelse till konsumenten. Dessutom förutsätts det att betalningstiden då förlängs med minst 14 dagar. Även en kortare förlängning är alltså möjlig, men då får det inte tas ut kostnader för det av konsumenten. Avgift får tas ut endast om betalningstiden också förlängs i verkligheten, vilket innebär att avgift inte får tas ut av konsumenten på förhand t.ex. för en tilläggstjänst som gör det möjligt för konsumenten att förlänga betalningstiden om han eller hon så vill.

Utöver detta begränsas det maximala kostnadsbelopp som får tas ut för förlängning av betalningstiden per år. Enligt förslaget får det sammanlagda belopp som tas ut av konsumenten för sådana åtgärder inte överstiga 20 euro per år. Trots bestämmelsen får kreditgivaren förlänga betalningstiden så ofta konsumenten begär det, men de kostnader som tas ut får dock inte överstiga det föreskrivna maximibeloppet.

Den föreslagna bestämmelsen gäller inte huruvida gäldenären är skyldig att betala kreditränta för förlängningstiden. Detta avgörs på basis av avtalsvillkoren och bestämmelserna i konsumentskyddslagen. Något som betraktas som kringgående av bestämmelserna är däremot att det avtalas om en högre kreditränta för den tid med vilken betalningstiden förlängs än under den ursprungliga kredittiden. Också konsumentskyddslagens 7 kap. 24 §, där det föreskrivs om ändringar av ränta och avgifter, kan vara betydelsefull i detta avseende.

Indrivningslagen innehåller bestämmelser om förlängning av betalningstiden i fråga om fordringar som förfallit till betalning.

7 a kap. **Konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom**

31 §. Tillämpning av bestämmelserna om konsumentkrediter. Enligt gällande 1 mom. tillämpas lagens 7 kap. 17 a §, dvs. bestämmelsen om räntetak, också på konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom, dvs. både på bostadskrediter och på konsumentkrediter med en bostad som säkerhet. Enligt förslaget ska 1 mom. ändras så att bostadskrediter lämnas utanför tillämpningsområdet för den föreslagna nya 7 kap. 17 a § när realsäkerhet ställs som säkerhet för en bostadskredit, dvs. när t.ex. bostadsegendom, en skogsbrukslägenhet, en affärsfastighet, värdepapper eller en bankinsättning pantsätts. På konsumentkrediter med en bostad som säkerhet och på sådana bostadskrediter där ingen

realsäkerhet ställs som säkerhet utan endast t.ex. personlig borgen, ska däremot den föreslagna bestämmelsen om räntetak och kreditkostnader tillämpas, med undantag för dess 6 mom.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i övrigt den gällande lagen, men där preciseras på samma sätt som i 7 kap. 17 a § 6 mom. förhållandet mellan bestämmelserna om ett kreditkostnadstak och bestämmelserna om återbetalning av en kredit i förtid och om tidigareläggande av förfallodagen för krediten.

1.2 Räntelagen

2 §. Avvikelse från lagen. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar i övrigt den gällande lagen, men i de paragrafhänvisningar som ingår i 2 mom. görs en teknisk ändring av den anledningen att en ny 4 a §, som gäller dröjsmålsräntans belopp i kommersiella avtal, senare tagits in i räntelagen.

Paragrafens 3 mom. är nytt. Genom det utsträcks de bestämmelser om konsumentkrediter och andra konsumtionsnyttigheter som är tvingande till förmån för konsumenten till att gälla också krediter som någon annan än en näringsidkare lämnar eller utfäster sig att lämna en konsument som lån, betalningsanstånd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang, om krediten förmedlas till konsumenten av en näringsidkare. Ogiltigt blir på så sätt ett villkor enligt vilket en konsument som tagit ett sådant person-till-person-lån blir skyldig att betala dröjsmålsränta enligt en högre räntesats eller från en tidigare tidpunkt än vad som föreskrivs i räntelagen. Denne ska inte heller på ett giltigt sätt kunna avstå från sina rättigheter enligt 10 och 11 §.

1.3 Lagen om indrivning av fordringar

3 §. Konsumentfordran. Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket bestämmelserna om konsumentfordran ska tillämpas också på sådan kredit som någon annan än en näringsidkare har lämnat en konsument som lån, betalningsanstånd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang, om krediten har förmedlats av en näringsidkare. Det nuvarande 2 mom. blir på grund av tillägget 3 mom.

1.4 Rättegångsbalken

5 kap Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

3 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter som ska lämnas i en stämningsansökan som gäller ett summariskt tvistemål. Paragrafen föreslås få ett nytt 2 mom. där det föreskrivs om de ytterligare uppgifter som ska uppges i stämningsansökan när fordran bygger på ett konsumentkreditavtal som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. eller 7 a kap. i konsumentskyddslagen.

Om en otvistig fordran bygger på ett konsumentkreditavtal, ska kreditbeloppet eller kreditgränsen enligt kreditavtalet med stöd av 1 punkten uppges i stämningsansökan. Utöver detta förutsätts det i 2 punkten att kreditavtalets giltighetstid uttryckt i dagar uppges. Dessa uppgifter behövs för att göra det lättare att tillämpa bestämmelsen om kreditkostnadernas maximibelopp, som ingår i lagförslag 1, på tjänstens vägnar. På basis av nämnda uppgifter kan domstolen nämligen beräkna maximibeloppet av de kreditkostnader som avses i 7 kap. 17 a § 2 mom. i konsumentskyddslagen.

Enligt 3 punkten i momentet ska också den effektiva räntan för krediten enligt kreditavtalet uppges i stämningsansökan. Även om kreditkostnadernas maximibelopp inte baserar sig på

den effektiva räntan för krediten, kan den effektiva räntan vara av betydelse när ett avtalsvillkors oskälighet bedöms på tjänstens vägnar på det sätt som högsta domstolen i sitt avgörande HD 2015:60 har förutsatt genom att stödja sig på EU-domstolens beslutspraxis. Den effektiva räntan är en uppgift av betydelse också i de kreditavtal som omfattas av tillämpningsområdet för den nuvarande rätetaksbestämmelsen som bygger på den effektiva räntan.

Enligt 4 punkten ska käranden i stämningsansökan också uppge huruvida kreditavtalet har ingåtts på det sätt som förutsatts i 7 kap. 15 § eller 7 a kap. 15 § i konsumentskyddslagen. Enligt 7 kap. 17 § 1 mom. i konsumentskyddslagen ska ett kreditavtal ingås skriftligen, och konsumenten ska få ett exemplar av avtalet. Ett avtal får också ingås på elektronisk väg på ett sådant sätt att konsumenten kan bevara och återge avtalet i oförändrad form. Enligt 2 mom. i samma paragraf ska det i ett konsumentkreditavtal lämnas uppgifter bl.a. om parterna i kreditavtalet samt om krediten som erbjuds, kreditkostnaderna och återbetalningen av krediten. Enligt 3 mom. får ränta och avgifter som grundar sig på kreditförhållandet inte tas ut av konsumenten, om det inte har överenskommit i det avtal som avses i 1 mom. En motsvarande bestämmelse om konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom finns i 7 a kap. 15 § i konsumentskyddslagen. Kärandens skyldighet enligt den föreslagna 4 punkten att uppge huruvida formkraven för konsumentkreditavtalet har följts, gör det lättare att beakta ovan beskrivna bestämmelser på tjänstens vägnar på det sätt som högsta domstolen redan förutsatt i sitt avgörande HD 2016:73, där domstolen stött sig på bestämmelsens tvingande karaktär och EU-domstolens beslutspraxis.

Undantagsvis kan ovannämnda uppgifter lämnas bort i stämningsansökan, om stämningsansökan endast gäller krav på betalning av exempelvis indrivningskostnader.

2 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 september 2019. Bestämmelserna träder då i kraft samtidigt med den lagändring genom vilken behandlingen av summariska tvistemål koncentreras till vissa tingsrätter. Också kreditgivarna får då tid att anpassa sin verksamhet så att den motsvarar kraven i de nya bestämmelserna, förutsatt att det går några månader från det att lagarna antagits och stadfästs och tills de träder i kraft. Som ett undantag till det ovan anförda föreslås det att 5 kap. 3 § 2 mom. 3 punkten i rättegångsbalken (lagförslag 4), som gäller skyldigheten att i stämningsansökan uppge den effektiva räntan för krediten enligt kreditavtalet när fordran baserar sig på ett konsumentkreditavtal, ska träda i kraft först den 1 januari 2020.

Det är inte motiverat att tidigarelägga lagarnas ikraftträdande från vad som föreslagits. Lämnande av de ytterligare uppgifter som strukturerade data som enligt förslaget förutsätts i stämningsansökningar i samband med konsumentkrediter kan nämligen enligt Rättsregistercentralen genomföras på en godtagbar risknivå först från ingången av 2020. Eftersom de viktigaste ändringarna i de uppgifter som ska lämnas i stämningsansökan framför allt hänför sig till iakttagande av den nya bestämmelsen om kreditkostnadstak, ska detta dröjsmål inte anses problematiskt med tanke på den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet, eftersom det inte är troligt att mål som omfattas av tillämpningsområdet för den nya prisregleringen inleds vid tingsrätten så tidigt som hösten 2019. Även om enskilda mål som omfattas av tillämpningsområdet för den nya prisregleringen skulle inledas vid domstolen, kan ytterligare uppgifter skrivas in i det fria textfältet, och domstolen kan vid behov be käranden komplettera stämningsansökan. Om ikraftträdandet däremot tidigareläggs från vad som föreslagits, växer risken för att tingsrätten får ta emot mål som omfattas av den nya lagens tillämpningsområde i större än ringa omfattning innan informationssystemen har fått i adekvat skick. Till den del det i stämningsansökan ska lämnas uppgifter om den effektiva

räntan enligt kreditavtalet och huruvida kreditavtalet har ingåtts på det sätt som föreskrivs i konsumentskyddslagen, kan det konstateras att domstolen redan för närvarande enligt högsta domstolens avgörande HD 2016:73, som det redogjorts för ovan, på tjänstens vägnar ska utreda huruvida kreditavtalet har ingåtts på det sätt som föreskrivs i konsumentskyddslagen, och för närvarande lämnar flera kärande denna uppgift i det öppna textfältet i stämningsansökan. Så bör man gå till väga också i fortsättningen innan de nya informationssystemen tas i bruk. För klarhetens skull måste det påpekas att även om denna punkt alltså inte finns färdig på den elektroniska blanketten, innebär detta i sig inte att stämningsansökan inte skulle kunna laddas ner elektroniskt på det sätt som förutsätts av vissa kärande i 5 kap. 3 a § (439/2018) i rättegångsbalken. Denna paragraf i rättegångsbalken träder i kraft den 1 september 2019.

Veterligen uppges den effektiva räntan normalt inte i stämningsansökan för närvarande. Eftersom insamling av sistnämnda uppgift kräver ändringar också i käranden och kreditgivarnas system, anses det inte ändamålsenligt att uppgiften normalt lämnas i stämningsansökan förrän i början av 2020, då det torde bli möjligt att lämna ytterligare uppgifter i stämningsansökan som strukturerade data.

Bestämmelserna i 4 kap. 1 och 2 § i konsumentskyddslagen (lagförslag 1) ska inte tillämpas på avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av lagen. Detsamma gäller bestämmelsen om kreditkostnadernas maximibelopp (7 kap. 17 a § i lagförslag 1). På kreditavtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande kan alltså den nuvarande bestämmelsen om räntetak bli tillämplig, beroende på fallet.

Konsumentskyddslagens 7 kap. 6 och 17 b § ska tillämpas omedelbart efter lagens ikraftträdande. För klarhetens skull konstateras att den föreslagna 7 kap. 17 b § ska tillämpas på sådan förlängning av betalningstiden som har gjorts efter lagens ikraftträdande. Även frågan om den årliga gränsen på 20 euro har nåtts ska bedömas endast för tiden efter lagens ikraftträdande.

Det föreslås att den bestämmelse som hänför sig till räntelagen (lagförslag 2) ska tillämpas endast på fordringar som förfaller till betalning efter lagens ikraftträdande. Om alltså en fordran har förfallit till betalning före den föreslagna lagens ikraftträdande, tillämpas på fordran då de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet

I fråga om indrivningslagen (lagförslag 3) är utgångspunkten att lagen ska tillämpas på indrivning av person-till-person-lån omedelbart efter lagens ikraftträdande. Gäldenären kan t.ex. göra en i 4 c § i indrivningslagen avsedd begäran om avbrytande av indrivningen omedelbart efter det att den nya lagen har trätt i kraft. Likaså ska t.ex. bestämmelserna i 5 och 5 a § om formen på och innehållet i ett betalningskrav tillämpas när ett betalningskrav ges eller sänds till gäldenären efter ikraftträdandet av den nya lagen. Även bestämmelserna om maximibelopp för indrivningskostnaderna i lagens 10 a § 1 mom. ska tillämpas på indrivningsåtgärder som vidtas efter det att den nya lagen trätt i kraft.

Genom ikraftträdandebestämmelsen klargörs dock tillämpningen av 10 c och 10 d § i indrivningslagen. Om indrivningen av en fordran som gäller ett person-till-person-lån har inletts före ikraftträdandet av den föreslagna lagen, ska 10 c och 10 d § i indrivningslagen tillämpas bara till den del indrivningsåtgärder vidtas efter ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Detta innebär att om en fordran som gäller ett person-till-person-lån redan har hunnit bli indriven före ikraftträdandet av lagen, kan maxibeloppet av indrivningskostnaderna överstiga maxibeloppet av indrivningskostnaderna för konsumentfordringar till den del det är fråga om indrivningsåtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet av lagen.

Bestämmelserna i 5 kap. 3 § 2 mom. i rättegångsbalken (lagförslag 4) ska tillämpas endast på mål som inleds efter det att lagen har trätt i kraft. Tillämpningen av 5 kap. 3 § 2 mom. 1 och 2 punkten i rättegångsbalken begränsas ytterligare så att de blir tillämpliga endast när också 7 kap. 17 a i konsumentskyddslagen (lagförslag 1) tillämpas på yrkandet. Detta beror på att lämnande av dessa uppgifter anses nödvändigt uttryckligen för att det ska kunna utredas huruvida den föreslagna bestämmelsen om prisreglering har iakttagits. I enlighet med vad som sagts ovan ska 5 kap. 3 § 2 mom. 3 punkten dessutom enligt förslaget träda i kraft först den 1 januari 2020.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I lagförslag 1 i propositionen föreslås det att räntetaket utvidgas jämfört med nuläget. Dessutom föreslås det begränsningar av de kostnader som tas ut för förlängning av betalningstiden. De sistnämnda bestämmelserna ska tillämpas på sådana åtgärder för att förlänga betalningstiden som har vidtagits efter lagens ikraftträdande även i de fall då kreditavtalet har ingåtts före lagens ikraftträdande. Likaså ska lagförslag 2 om ändring av räntelagens 2 § om avvikelse från lagen gälla också avtal om person-till-person-lån som har ingåtts före lagens ikraftträdande när fordran förfaller till betalning först efter lagens ikraftträdande. Regleringen väntas alltså till vissa delar inverka också på existerande avtalsförhållanden.

Grundlagen innehåller inga uttryckliga bestämmelser om avtalsfrihet och avtalsförhållandens beständighet. Enligt vedertagen praxis hör reglering av avtalsrätt till vanlig lagstiftning (GrUU 26/2008 rd, s. 2, GrUU 3/1982 rd, s. 2). Avtalsfriheten får dock i viss utsträckning ett skydd genom generalklausulen om egendomsskydd (RP 309/1993 rd, s. 66, GrUU 15/2004 rd, s. 4—5, GrUU 33/1998 rd, s. 1), vilken har ansetts trygga också avtalsförhållandens beständighet i någon mån. Skyddet för kontinuiteten i förmögenhetsrättsliga rättshandlingar bottnar i tanken att skydda rättssubjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor (GrUU 42/2006 rd, s. 4, GrUU 21/2004 rd, s. 3, GrUU 33/2002 rd, s. 3).

Prisregleringen inverkar även på de framtida villkoren för näringsverksamhet som bedrivs i dag. Förslaget är således till denna del betydelsefullt också med tanke på näringsfriheten, som tryggas i 18 § 1 mom. i grundlagen.

Frågan om inskränkningarna är förenliga med grundlagen avgörs på basis av de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Viktigt i detta avseende är huruvida det existerar grunder för inskränkningen som är godtagbara med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet och huruvida inskränkningen är påkallad av ett vägande samhälleligt behov samt huruvida det proportionalitetskrav som uppställts för inskränkningen har uppfyllts, dvs. huruvida inskränkningen är nödvändig för att målet ska nås och även i övrigt proportionell.

Grundlagsutskottet har funnit den nuvarande bestämmelsen om räntetak exakt (GrUU 28/2012 rd, s. 2). Den nu föreslagna bestämmelsen om kreditkostnadernas maximibelopp är tydligare och mer genomskinlig än den nuvarande, och på basis av den kan konsumenten också lättare klarlägga den faktiska lagenligheten i hans eller hennes kreditavtal. Likaså är bestämmelsen om kostnader som tas ut för förlängning av betalningstiden samt ändringen av räntelagen mycket exakt utformade. Propositionen kan anses uppfylla de krav på exakthet och noggrann avgränsning som förutsätts av lagstiftning som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna.

Även om utbudet av konsumentkrediter ökat markant de senaste åren, har den hårdare konkurrensen inte lett till en sänkning av priserna på krediterna, utan i många fall är

situationen snarare den motsatta. Syftet med reformen är att styra kreditverksamheten i en ur samhällelig synvinkel mer godtagbar riktning.

Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis för grundlagens 15 § ansett att försök att hindra djup skuldsättning och eliminera de negativa effekterna av den med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna är acceptabla grunder för att begränsa egendomsskyddet (GrUU 28/2012 rd s. 2/II, GrUU 42/2006 rd s. 4, GrUU 12/2002 rd s. 2/II, GrUU 5/2002 rd s. 2/II). Dessutom har utskottet i ett tidigare sammanhang ansett att det då aktuella förslaget var motiverat bl.a. av den anledningen att en livslång eller oskäligt utdragen utsökning i väsentlig grad kan hindra den som är föremål för utsökningen att leva ett människovärdigt liv (GrUU 12/2002 rd, s. 2/II).

Flera gradvis striktare lagändringar har gjorts för att åtgärda de problem som är förknippade med snabbblån. Dessutom har man aktivt ingripit i problemen också genom övervakningsåtgärder från konsumentombudsmannens sida. I den senaste reformen uppställdes ett räntetak för krediter som understiger 2000 euro. Efter denna reform har snabblåneföretagen huvudsakligen övergått till att bevilja krediter på minst 2000 euro, och den gällande prisregleringen är då inte tillämplig på dem. Även om antalet domar i fordringsmål i anslutning till snabbblån under den nuvarande räntetaksregleringen varit färre än tidigare, har storleken på fordringarna vuxit i nästan alla ålderskategorier. Enligt utredningen om domar i fordringsmål hade dessutom närmare hälften av de gäldenärer som fått en dom i fordringsmål någon skuld som hade samband med kreditgivningsföretag. Något som också bör noteras är att antalet domar i fordringsmål åter börjat öka. Det finns samhälleligt vägande och godtagbara grunder för reformen, och den är också nödvändig i syfte att minska de skuldproblem som konsumentkrediterna förorsakar och minska möjligheten att kringgå den nuvarande regleringen. Mot bakgrund av inhämtade erfarenheter och statistiska uppgifter är det uppenbart att de lagstiftningsändringar vars ingrepp i näringsverksamheten varit mindre än vad som nu föreslås inte har lett till önskat resultat, åtminstone inte i tillräcklig utsträckning, och det är därför nödvändigt med mer långtgående begränsningar.

Snabblånen har i fråga om lånebeloppen och lånetiderna närmat sig de traditionella konsumentkrediterna. Det är i praktiken omöjligt att begränsa regleringen enbart till snabbblån. För att regleringen inte ska kunna kringgåas är det nödvändigt att regleringen gäller så många olika slags krediter som möjligt. Detta är å andra sidan viktigt också för att kreditgivarna ska behandlas lika. Även om regleringen förutsätter att strukturen på prissättningen ändras i många olika slags krediter, antas prisregleringen inverka på själva priset på krediten endast i fråga om de dyraste konsumentkrediterna. Reformen riktar sig alltså på längre sikt framför allt till de krediter som också förknippas med de förhållandevis flesta problemen, vilket kan anses betydelsefullt när förslagets proportionalitet bedöms.

Grundlagsutskottet har då det bedömt den nuvarande prisregleringen ansett det anmärkningsvärt med tanke på proportionaliteten i den begränsning av avtalsfriheten som räntetaket innebär att den föreslagna regleringen inte hade retroaktiva verkningar. Inte heller de nu föreslagna bestämmelserna om kreditkostnadernas maximibelopp kommer att ha retroaktiva verkningar. Förbudet mot retroaktiva ingrepp i avtalsförhållanden har dock i grundlagsutskottets praxis inte varit en absolut regel (GrUU 42/2006 rd, s. 4, GrUU 63/2002 rd, s. 2, GrUU 37/1998 rd, s. 2, GrUU 34/1998 rd, s. 2, GrUU 33/1998 rd, s. 2). I utskottets praxis har skyddet för berättigade förväntningar ansetts omfatta rätten att lita på att lagstiftningen om de rättigheter och skyldigheter som är viktiga för avtalsförhållandet består och att denna typ av frågor inte kan regleras på ett sätt som i oskäligt hög grad försämrar parternas rättsliga ställning (GrUU 42/2006 rd, s. 4, GrUU 21/2004 rd, s. 3).

Om bestämmelserna om kostnader som tas ut för förlängning av betalningstiden tillämpades endast på avtal som ingås efter lagens ikraftträdande, skulle följden bli att bestämmelser med mycket olika innehåll till denna del skulle tillämpas på kreditavtal som ingåtts vid olika tidpunkter, även om det är fråga om förlängning av betalningstiderna för i grunden liknande skulder. Detsamma gäller bestämmelserna om dröjsmålsränta i fråga om person-till-person-lån. Grundlagsutskottet har i sin praxis lagt vikt vid de verkningar som retroaktiv lagstiftning har för jämlikheten enligt 6 i grundlagen (GrUU 33/2002 rd, s. 3/I, GrUU 63/2002 rd, s. 3/I). Av vikt med tanke på proportionaliteten och godtagbarheten i retroaktiv reglering är också att det i de bestämmelser som begränsar debitering av kostnader i samband med förlängning av betalningstiden och i de bestämmelser som gäller dröjsmålsränta inte handlar om ett sådant typiskt grundläggande avtalsvillkor som t.ex. bestämmer fordringsägarens avkastningsförväntningar (GrUU 5/2002 rd, s. 2/II). När proportionaliteten i bestämmelserna om förlängning av betalningstiden bedöms bör det också noteras att bestämmelserna endast ska gälla de krediter som omfattas av tillämpningsområdet för 7 kap. i konsumentskyddslagen och till vilka problemen framför allt hänför sig. Att notera i fråga om de bestämmelser som gäller ändring av räntelagen är att flera indrivningsbyråer enligt vad som konstaterats ovan redan nu har tillämpat bestämmelserna om konsumentfordringar på person-till-person-lån, trots att detta inte förutsatts i lagstiftningen.

Av betydelse anses också grundlagsutskottets ståndpunkt i samband med stiftandet av den nuvarande lagstiftningen. Utskottet menar att man kan kräva att de som bjuder ut sådana krediter ska vara beredda på stora ändringar i lagstiftningen då hög skuldsättning till följd av deras verksamhet fått stor synlighet under en lång räkka av år (GrUU 28/2012 rd, s. 3/II). Enligt vad som sagts ovan har de problem som hänför sig till konsumentkrediter varit kända redan flera år, och krediterna har utgjort ett särskilt tyngdpunktsområde hos tillsynsmyndigheterna redan länge. Också det kan anses vara av väsentlig betydelse när man bedömer i vilken omfattning förväntningarna gällande beständigheten i de näringsidkares avtal som är föremål för reglering kan anses berättigade och i vilken omfattning ingrepp i dem kan anses godtagbart. Det är fråga om att skydda konsumenten i avtalsförhållanden som omfattas av regleringens tillämpningsområde. Utskottet har brukat ge vikt åt reglering som skyddar konsumentens ställning (GrUU 63/2002 rd, GrUU 33/1998 rd).

Av de skäl som anförts ovan uppfyller lagförslagen de krav som grundlagen ställer, och lagarna kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av konsumentskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konsumentskyddslagen (38/1978) 4 kap. 1 och 2 §, 7 kap. 6 och 17 a § samt 7 a kap. 31 §, sådana de lyder, 4 kap. 1 § i lagarna 1259/1994 och 1072/2000, 4 kap. 2 § i lag 1259/1994, 7 kap. 6 § i lagarna 746/2010 och 851/2016, 7 kap. 17 a § i lag 207/2013 och 7 a kap. 31 § i lag 851/2016, samt
fogas till 7 kap. en ny 17 b § som följer:

4 kap.

Jämkning och tolkning av avtal

1 §

Om ett villkor i ett avtal som avses i denna lag är oskäligt mot konsumenten eller om tillämpningen av det skulle leda till oskälighet, kan villkoret jämkas, om inte något annat följer av 2 §, eller lämnas utan avseende. Som ett avtalsvillkor betraktas även en utfästelse som gäller beloppet av vederlag. När oskäligheten bedöms ska hela innehållet i avtalet, parternas ställning, förhållandena vid avtalsslutet och, om inte något annat följer av 2 §, en förändring i förhållandena samt övriga omständigheter beaktas.

Om ett villkor som avses i 1 mom. är sådant att det till följd av jämkningen av villkoret inte är skäligt att avtalet i övrigt oförändrat förblir i kraft, kan avtalet, om inte något annat följer av 2 §, jämkas även till övriga delar eller förordnas att förfalla.

2 §

Om ett avtalsvillkor som avses i 1 § har utarbetats i förväg utan att konsumenten har kunnat påverka dess innehåll, ska vid tillämpningen av 1 § begränsningarna i denna paragraf iakttagas.

Om ett villkor har varit oskäligt under de förhållanden som rådde vid avtalsslutet, får inte vid en senare bedömning av oskäligheten förändringar i förhållandena beaktas till konsumentens nackdel.

Ett oskäligt villkor ska lämnas utan avseende och avtalet ska till övriga delar oförändrat förbli i kraft, om det som sådant kan förbli i kraft.

7 kap.

Konsumentkrediter

6 §

Kreditkostnader och ränta

Med *kreditkostnad* avses i detta kapitel summan av räntor, kostnader och andra avgifter som är kända för kreditgivaren och som konsumenten ska betala med anledning av konsumentkreditförhållandet; kostnaderna för försäkringar och andra kompletterande tjänster som är knutna till kreditavtalet räknas också med i kreditkostnaderna, om ett avtal om en kompletterande tjänst är en förutsättning för att krediten ska lämnas på de marknadsförda villkoren.

Som kreditkostnad räknas inte

- 1) kostnader för det konto som används för skötseln av krediten, om öppnandet av kontot är frivilligt och kostnaderna har specificerats i avtalet,
- 2) avgifter som konsumenten måste betala till följd av ett eventuellt avtalsbrott,
- 3) notariatsavgifter.

Med *effektiv ränta* avses i detta kapitel den räntesats som erhålls när kreditkostnaderna med beaktande av amorteringarna omräknas till årlig ränta på kreditbeloppet. Bestämmelser om hur den effektiva räntan ska beräknas och om de antaganden som ska användas för detta utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Med *kreditränta* avses i detta kapitel en procentuell fast eller rörlig räntesats som på årlig basis tillämpas på det utnyttjade kreditbeloppet.

17 a §

Kreditkostnadernas maximibelopp

Räntan på den kredit som konsumenten utnyttjar får inte avtalas vara högre än 30 procent.

Om konsumenten enligt avtalet ska betala andra än i 1 mom. avsedda kreditkostnader, får beloppet av dem per dag inte överstiga 0,01 procent av det kreditbelopp eller den kreditgräns som anges i kreditavtalet under kreditavtalets giltighetstid.

Trots vad som föreskrivs i 2 mom. får det avtalas om ett maximibelopp på 5 euro för andra kreditkostnader, under förutsättning att kredittiden enligt avtalet omfattar minst 30 dagar. De kostnader som konsumenten ska betala enligt 2 mom. får inte överstiga 150 euro per år, och kreditkostnader får inte tas ut av konsumenten i förväg för en längre tid än ett år.

Om kreditgivaren eller kreditförmedlaren bryter mot bestämmelserna i denna paragraf, är konsumenten inte skyldig att betala kreditränta eller andra kreditkostnader.

Vad som föreskrivs i 2—4 mom. gäller inte försäkringsavgifter som betraktas som kreditkostnader, om syftet med försäkringen är att trygga värdet på säkerheten för krediten.

Om en konsument betalar tillbaka en kredit i förtid, tillämpas trots 2 och 3 mom. vad som föreskrivs i 27 och 28 §. Om förfallodagen för krediten tidigareläggs, tillämpas trots 2 och 3 mom. vad som föreskrivs i 35 §.

17 b §

Kostnader för förlängning av betalningstiden

För en sådan förlängning av betalningstiden som görs innan fordran förfaller till betalning får högst 5 euro tas ut av konsumenten, förutsatt att betalningstiden förlängs med minst 14

dagar. Det sammanlagda belopp som tas ut av konsumenten för sådana åtgärder får dock inte överstiga 20 euro per år.

7 a kap.

Konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom

31 §

Tillämpning av bestämmelserna om konsumentkrediter

På konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom tillämpas dessutom 7 kap. 1 § 3 och 4 mom. och 13, 13 a, 15, 16 och 16 a §, 17 a § 1—5 mom., 18, 19 och 23 §, 24 § 1, 2 och 4 mom. samt 25, 26 och 30—35 §. På konsumentkrediter med en bostad som säkerhet tillämpas dessutom 39 och 40 § i det kapitlet. Bestämmelserna i 7 kap. 17 a § 1—5 tillämpas dock inte på en bostadskredit med realsäkerhet.

Trots bestämmelserna i 7 kap. 24 § 1 och 2 mom. får det dock i ett avtal om bostadskredit avtalas att den ränta som konsumenten ska betala på krediten inte ändras, om referensräntans värde är mindre än noll. Om en konsument betalar tillbaka en konsumentkredit som har samband med bostadsegendom i förtid, tillämpas trots 7 kap. 17 a § 2 och 3 mom. vad som föreskrivs i 19—21 § i detta kapitel. Om förfallodagen för en konsumentkredit som har samband med bostadsegendom tidigareläggs, tillämpas trots 7 kap. 17 a § 2 och 3 mom. vad som föreskrivs i 7 kap. 35 §.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

På avtal som gäller vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas i stället för 4 kap. 2 §, 7 kap. 17 a § och 7 a kap. 31 § i denna lag de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 7 kap. 17 b § i denna lag tillämpas på sådan förlängning av betalningstiden som har gjorts efter ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 2 § i räntelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räntelagen (633/1982) 2 §, sådan paragrafen lyder ändrad i lag 209/2013, som följer:

2 §

Avvikelse från lagen

Skyldigheten att betala ränta bestäms enligt denna lag, om inte något annat följer av gäldenärens förbindelse eller av handelsbruk eller något annat föreskrivs.

Om gäldenärens förbindelse anknyter till ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument i fråga om en konsumentkredit eller någon annan konsumtionsnyttighet, eller till ett avtal på grundval av vilket gäldenären genom köp eller hyra anskaffar bostad för sig eller sin familjemedlem, är förbindelsen utan verkan till den del gäldenären vore skyldig att betala dröjsmålsränta utöver vad som föreskrivs i 4 eller 5—11 §. Om gäldenären i dessa fall i händelse av dröjsmål har förbundit sig att i stället för dröjsmålsränta eller utöver den betala provision, premie eller motsvarande prestation, är förbindelsen utan verkan till den del dröjsmålsräntans och den nämnda prestationens sammanlagda belopp överstiger ränta som beräknats enligt 4 eller 5—11 §.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna lag likställs med konsumentkrediter också sådan kredit som någon annan än en näringsidkare lämnar eller utfäster sig att lämna en konsument som lån, betalningsanstånd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang, om krediten förmedlas till konsumenten av en näringsidkare.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en fordran som förfallit till betalning före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om indrivning av fordringar

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 3 § i lagen om indrivning av fordringar (513/1999), sådan paragrafen lyder delvis
ändrad i lag 31/2013, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

3 §

Konsumentfordran

Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna lag likställs med konsumentfordran också
sådan kredit som någon annan än en näringsidkare har lämnat en konsument som lån,
betalningsanstånd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang, om krediten
har förmedlats till konsumenten av en näringsidkare.

Denna lag träder i kraft den

20 .

På indrivning av konsumentfordringar tillämpas 10 c och 10 d § bara till den del
indrivningsåtgärderna vidtas efter ikraftträdandet av denna lag.

4.

Lag

om ändring av 5 kap. 3 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 5 kap. 3 §, sådan den lyder i lag 439/2018, ett nytt 2 mom. som följer:

5 kap.

Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

3 §

Om en fordran bygger på ett i 7 kap. eller 7 a kap. i konsumentskyddslagen avsett konsumentkreditavtal, ska i stämningsansökan också uppges

- 1) kreditbeloppet eller kreditgränsen enligt kreditavtalet,
- 2) kreditavtalets giltighetstid uttryckt i dagar,
- 3) den effektiva räntan för krediten enligt kreditavtalet,
- 4) huruvida kreditavtalet har ingåtts på det sätt som förutsätts i 7 kap. 17 § eller 7 a kap. 15 § i konsumentskyddslagen.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ . Denna lags 5 kap. 3 § 2 mom. 3 punkt träder dock i kraft först den _____ 20 ____ .

På mål som är anhängiga när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

På mål som inleds efter det att denna lag har trätt i kraft tillämpas 5 kap. 3 § 2 mom. 1 och 2 punkten endast om 7 kap. 17 a § i konsumentskyddslagen, sådan paragrafen lyder i lag (____ / ____), tillämpas på yrkandet.

Helsingfors den 15 november 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Justitieminister Antti Häkkinen

1.

Lag

om ändring av konsumentskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konsumentskyddslagen (38/1978) 4 kap. 1 och 2 §, 7 kap. 6 och 17 a § samt 7 a kap. 31 §, sådana de lyder, 4 kap. 1 § i lagarna 1259/1994 och 1072/2000, 4 kap. 2 § i lag 1259/1994, 7 kap. 6 § i lagarna 746/2010 och 851/2016, 7 kap. 17 a § i lag 207/2013 och 7 a kap. 31 § i lag 851/2016, samt
fogas till 7 kap. en ny 17 b § som följer:

Gällande lydelse

4 kap.

Jämkning och tolkning av avtal

1 §

Om ett villkor i ett avtal som avses i denna lag är oskäligt mot konsumenten eller om tillämpningen av det skulle leda till oskälighet, kan villkoret jämkas eller lämnas utan avseende. Som ett avtalsvillkor betraktas även en utfästelse som gäller beloppet av vederlag. När oskäligheten bedöms skall beaktas hela innehållet i avtalet, parternas ställning, förhållandena vid avtalsslutet och, om inte något annat följer av 2 §, en förändring i förhållandena samt övriga omständigheter.

Om ett villkor som avses i 1 mom. är sådant att det till följd av jämkningen av villkoret inte är skäligt att avtalet i övrigt oförändrat förblir i kraft, kan avtalet, om inte något annat följer av 2 §, jämkas även till övriga delar eller förordnas att förfalla.

2 §

Om ett avtalsvillkor som avses i 1 § har utarbetats i förväg utan att konsumenten har

Föreslagen lydelse

4 kap.

Jämkning och tolkning av avtal

1 §

Om ett villkor i ett avtal som avses i denna lag är oskäligt mot konsumenten eller om tillämpningen av det skulle leda till oskälighet, kan villkoret jämkas, *om inte något annat följer av 2 §*, eller lämnas utan avseende. Som ett avtalsvillkor betraktas även en utfästelse som gäller beloppet av vederlag. När oskäligheten bedöms ska hela innehållet i avtalet, parternas ställning, förhållandena vid avtalsslutet och, om inte något annat följer av 2 §, en förändring i förhållandena samt övriga omständigheter beaktas.

Om ett villkor som avses i 1 mom. är sådant att det till följd av jämkningen av villkoret inte är skäligt att avtalet i övrigt oförändrat förblir i kraft, kan avtalet, om inte något annat följer av 2 §, jämkas även till övriga delar eller förordnas att förfalla.

2 §

Om ett avtalsvillkor som avses i 1 § har utarbetats i förväg utan att konsumenten har

Gällande lydelse

kunnat påverka dess innehåll, skall vid tillämpningen av 1 § begränsningarna i denna paragraf iakttas.

Om ett villkor har varit oskäligt under de förhållanden som rådde vid avtalsslutet, får inte vid en senare bedömning av oskäligheten förändringar i förhållandena beaktas till konsumentens nackdel.

Om ett villkor som jämkas eller lämnas utan avseende är sådant att det i strid med god sed leder till en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter till konsumentens nackdel, får avtalet inte jämkas till övriga delar. I ett sådant fall förblir avtalet till övriga delar oförändrat i kraft, om det som sådant kan förbli i kraft.

7 kap.

Konsumentkrediter

6 §

Kreditkostnader och effektiv ränta

Med *kreditkostnad* avses i detta kapitel summan av räntor, kostnader och andra avgifter som är kända för kreditgivaren och som konsumenten ska betala med anledning av konsumentkreditförhållandet; kostnaderna för försäkringar och andra kompletterande tjänster som är knutna till kreditavtalet räknas också med i kreditkostnaderna, om ett avtal om en kompletterande tjänst är en förutsättning för att krediten ska lämnas på de marknadsförda villkoren.

Som kreditkostnad räknas inte

1) punkten har upphävts genom L 14.10.2016/851.

2) kostnader för det konto som används för skötseln av krediten, om öppnandet av kontot är frivilligt och kostnaderna har specificerats i avtalet,

3) avgifter som konsumenten måste betala till följd av ett eventuellt avtalsbrott,

4) notariatsavgifter.

Med *effektiv ränta* avses i detta kapitel den räntesats som erhålls när kreditkostnaderna med beaktande av amorteringarna omräknas till årlig ränta på kreditbeloppet. Bestämmelser om hur den effektiva räntan ska beräknas och om de antaganden som ska

Föreslagen lydelse

kunnat påverka dess innehåll, ska vid tillämpningen av 1 § begränsningarna i denna paragraf iakttas.

Om ett villkor har varit oskäligt under de förhållanden som rådde vid avtalsslutet, får inte vid en senare bedömning av oskäligheten förändringar i förhållandena beaktas till konsumentens nackdel.

Ett oskäligt villkor ska lämnas utan avseende och avtalet ska till övriga delar oförändrat förbli i kraft, om det som sådant kan förbli i kraft.

7 kap.

Konsumentkrediter

6 §

Kreditkostnader och ränta

Med *kreditkostnad* avses i detta kapitel summan av räntor, kostnader och andra avgifter som är kända för kreditgivaren och som konsumenten ska betala med anledning av konsumentkreditförhållandet; kostnaderna för försäkringar och andra kompletterande tjänster som är knutna till kreditavtalet räknas också med i kreditkostnaderna, om ett avtal om en kompletterande tjänst är en förutsättning för att krediten ska lämnas på de marknadsförda villkoren.

Som kreditkostnad räknas inte

1) kostnader för det konto som används för skötseln av krediten, om öppnandet av kontot är frivilligt och kostnaderna har specificerats i avtalet,

2) avgifter som konsumenten måste betala till följd av ett eventuellt avtalsbrott,

3) notariatsavgifter.

Med *effektiv ränta* avses i detta kapitel den räntesats som erhålls när kreditkostnaderna med beaktande av amorteringarna omräknas till årlig ränta på kreditbeloppet. Bestämmelser om hur den effektiva räntan ska beräknas och om de antaganden som ska

Gällande lydelse

användas för detta utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Föreslagen lydelse

användas för detta utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Med kreditränta avses i detta kapitel en procentuell fast eller rörlig räntesats som på årlig basis tillämpas på det utnyttjade kreditbeloppet.

17 a §

Räntetak

Om kreditbeloppet eller kreditgränsen är under 2 000 euro, får kreditens effektiva ränta enligt kreditavtalet vara högst den referensränta som avses i 12 § i räntelagen utökad med 50 procentenheter. Denna paragraf tillämpas dock på nyttighetsbundna krediter endast om konsumenten med stöd av kreditavtalet också har rätt att ta ut penningmedel.

17 a §

Kreditkostnadernas maximibelopp

Räntan på den kredit som konsumenten utnyttjar får inte avtalas vara högre än 30 procent.

Om konsumenten enligt avtalet ska betala andra än i 1 mom. avsedda kreditkostnader, får beloppet av dem per dag inte överstiga 0,01 procent av det kreditbelopp eller den kreditgräns som anges i kreditavtalet under kreditavtalets giltighetstid.

Trots vad som föreskrivs i 2 mom. får det avtalas om ett maximibelopp på 5 euro för andra kreditkostnader, under förutsättning att kredittiden enligt avtalet omfattar minst 30 dagar. De kostnader som konsumenten ska betala enligt 2 mom. får inte överstiga 150 euro per år, och kreditkostnader får inte tas ut av konsumenten i förväg för en längre tid än ett år.

Om kreditgivaren eller kreditförmedlaren bryter mot bestämmelserna i denna paragraf, är konsumenten inte skyldig att betala kreditränta eller andra kreditkostnader.

Vad som föreskrivs i 2—4 mom. gäller inte försäkringsavgifter som betraktas som kreditkostnader, om syftet med försäkringen är att trygga värdet på säkerheten för krediten.

Om en konsument betalar tillbaka en kredit i förtid, tillämpas trots 2 och 3 mom. vad som föreskrivs i 27 och 28 §. Om förfallodagen för krediten tidigareläggs, tillämpas trots 2 och 3 mom. vad som föreskrivs i 35 §.

17 b §

Kostnader för förlängning av betalningstiden

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

För en sådan förlängning av betalningstiden som görs innan fordran förfaller till betalning får högst 5 euro tas ut av konsumenten, förutsatt att betalningstiden förlängs med minst 14 dagar. Det sammanlagda belopp som tas ut av konsumenten för sådana åtgärder får dock inte överstiga 20 euro per år.

7 a kap.

7 a kap.

Konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom

Konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom

31 §

31 §

Tillämpning av bestämmelserna om konsumentkrediter

Tillämpning av bestämmelserna om konsumentkrediter

På konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom tillämpas dessutom 7 kap. 1 § 3 och 4 mom. och 13, 13 a, 15, 16, 16 a, 17 a, 18, 19 och 23 §, 24 § 1, 2 och 4 mom. samt 25, 26 och 30—35 §. På konsumentkrediter med en bostad som säkerhet tillämpas dessutom 39 och 40 § i det kapitlet.

Trots bestämmelserna i 7 kap. 24 § 1 och 2 mom. kan man dock i ett avtal om bostadskredit komma överens om att den ränta som konsumenten ska betala på krediten inte ändras, om referensräntans värde är mindre än noll.

På konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom tillämpas dessutom 7 kap. 1 § 3 och 4 mom. och 13, 13 a, 15, 16 och 16 a §, 17 a § 1—5 mom., 18, 19 och 23 §, 24 § 1, 2 och 4 mom. samt 25, 26 och 30—35 §. På konsumentkrediter med en bostad som säkerhet tillämpas dessutom 39 och 40 § i det kapitlet. *Bestämmelserna i 7 kap. 17 a § 1—5 tillämpas dock inte på en bostadskredit med realsäkerhet.*

Trots bestämmelserna i 7 kap. 24 § 1 och 2 mom. får det dock i ett avtal om bostadskredit avtalas att den ränta som konsumenten ska betala på krediten inte ändras, om referensräntans värde är mindre än noll. *Om en konsument betalar tillbaka en konsumentkredit som har samband med bostadsegendom i förtid, tillämpas trots 7 kap. 17 a § 2 och 3 mom. vad som föreskrivs i 19—21 § i detta kapitel. Om förfallodagen för en konsumentkredit som har samband med bostadsegendom tidigareläggs, tillämpas trots 7 kap. 17 a § 2 och 3 mom. vad som föreskrivs i 7 kap. 35 §.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

På avtal som gäller vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas i stället för 4 kap. 2 §, 7 kap. 17 a § och 7 a kap. 31 § i denna lag de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Bestämmelserna i 7 kap. 17 b § i denna lag
tillämpas på sådan förlängning av
betalningstiden som har gjorts efter
ikraftträdandet.*

2.

Lag

om ändring av 2 § i räntelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räntelagen (633/1982) 2 §, sådan paragrafen lyder ändrad i lag 209/2013, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Avvikelse från lagen

Skyldigheten att betala ränta bestäms enligt denna lag, om inte något annat följer av gäldenärens förbindelse eller av handelsbruk eller något annat är föreskrivet.

Ansluter sig gäldenärens förbindelse till ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument beträffande en konsumentkredit eller någon annan konsumtionsnyttighet, eller till ett avtal på grundval av vilket gäldenären genom köp eller hyra anskaffar bostad för sig eller familjemedlem, är förbindelsen utan verkan till den del gäldenären vore skyldig att betala dröjsmålsränta utöver vad som bestäms i 4—11 §. Har gäldenären i dessa fall i händelse av dröjsmål förbundit sig att i stället för dröjsmålsränta eller i tillägg därtill betala provision, premie eller motsvarande prestation, är förbindelsen utan verkan till den del dröjsmålsräntans och den nämnda prestationens sammanlagda belopp överstiger ränta som beräknats enligt 4—11 §.

Föreslagen lydelse

2 §

Avvikelse från lagen

Skyldigheten att betala ränta bestäms enligt denna lag, om inte något annat följer av gäldenärens förbindelse eller av handelsbruk eller något annat föreskrivs.

Om gäldenärens förbindelse anknyter till ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument i fråga om en konsumentkredit eller någon annan konsumtionsnyttighet, eller till ett avtal på grundval av vilket gäldenären genom köp eller hyra anskaffar bostad för sig eller sin familjemedlem, är förbindelsen utan verkan till den del gäldenären vore skyldig att betala dröjsmålsränta utöver vad som föreskrivs i 4 eller 5—11 §. Om gäldenären i dessa fall i händelse av dröjsmål har förbundit sig att i stället för dröjsmålsränta eller utöver den betala provision, premie eller motsvarande prestation, är förbindelsen utan verkan till den del dröjsmålsräntans och den nämnda prestationens sammanlagda belopp överstiger ränta som beräknats enligt 4 eller 5—11 §.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna lag likställs med konsumentkrediter också sådan kredit som någon annan än en näringsidkare lämnar eller utfäster sig att lämna en konsument som lån, betalningsanstånd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang, om krediten förmedlas till konsumenten av en näringsidkare.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en fordran som förfallit till betalning

RP 230/2018 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*före denna lags ikraftträdande tillämpas de
bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.*

3.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om indrivning av fordringar

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 3 § i lagen om indrivning av fordringar (513/1999), sådan paragrafen lyder delvis
ändrad i lag 31/2013, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

Gällande lydelse

3 §

Konsumentfordran

Med en konsumentfordran avses i denna lag en näringsidkares fordran som grundar sig på att en konsumtionsnyttighet överläts till konsumenten eller att en kredit beviljas denne.

Bestämmelserna om en konsumentfordran i denna lag ska iakttas också när en offentligrättslig juridisk persons fordran eller en fordran som anknyter till ett offentligt uppdrag drivs in hos en privatperson.

Föreslagen lydelse

3 §

Konsumentfordran

—————
Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna lag likställs med konsumentfordran också sådan kredit som någon annan än en näringsidkare har lämnat en konsument som lån, betalningsanstånd eller som något annat motsvarande ekonomiskt arrangemang, om krediten har förmedlats till konsumenten av en näringsidkare.
—————

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .

På indrivning av konsumentfordringar tillämpas 10 c och 10 d § bara till den del indrivningsåtgärderna vidtas efter ikraftträdandet av denna lag.
—————

4.

Lag

om ändring av 5 kap. 3 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 5 kap. 3 §, sådan den lyder i lag 439/2018, ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

3 §

3 §

Om målet gäller
1) en fordran på ett visst belopp,
2) återställande av besittning eller ett
rubbat förhållande, eller
3) vräkning
och käranden meddelar att han anser att
saken inte är tvistig (*summariskt tvistemål*),
behöver som grund för yrkandet endast de
omständigheter nämnas som yrkandet
omedelbart grundar sig på. Då behöver inte
heller sådana bevis uppges som avses i 2 § 1
mom. 3 punkten. I stämningsansökan ska
dock exakt specificeras det avtal, den
förbindelse eller något annat skriftligt bevis
som käranden önskar åberopa.
(träder i kraft 1.9.2019)

*Om en fordran bygger på ett i 7 kap. eller
7 a kap. i konsumentskyddslagen avsett
konsumentkreditavtal, ska i
stämningsansökan också uppges*

*1) kreditbeloppet eller kreditgränsen enligt
kreditavtalet,*

*2) kreditavtalets giltighetstid uttryckt i
dagar,*

*3) den effektiva räntan för krediten enligt
kreditavtalet,*

*4) huruvida kreditavtalet har ingåtts på det
sätt som förutsätts i 7 kap. 17 § eller 7 a kap.
15 § i konsumentskyddslagen.*

*Denna lag träder i kraft den
20 . Denna lags 5 kap. 3 § 2 mom. 3 punkt
träder dock i kraft först den 20 .*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På mål som är anhängiga när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

På mål som inleds efter det att denna lag har trätt i kraft tillämpas 5 kap. 3 § 2 mom. 1 och 2 punkten endast om 7 kap. 17 a § i konsumentskyddslagen, sådan paragrafen lyder i lag (/), tillämpas på yrkandet.
